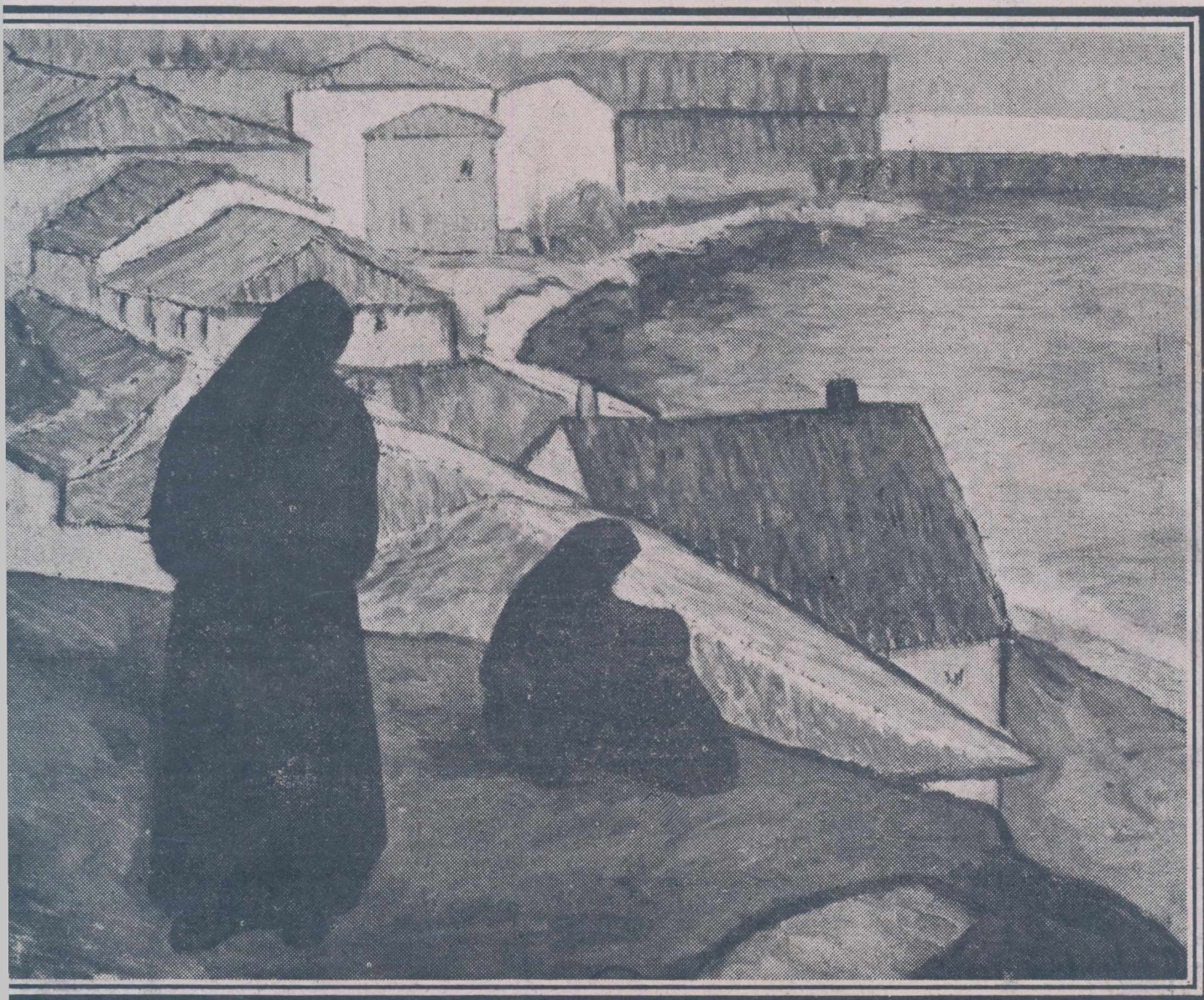

UNIVERSUL LITERAR

D. GHIAȚA : BALCIC

Număr : EMIL ISAC, H. PAPADAT BENGESCU, MIRCEA ȘTEFĂNESCU, DINICU GOLESCU, ION LUPU, MARCEL OMANESCU, P. IGIROȘANU, N. I. HERESCU, T. PĂUNESCU ULMU, EUGEN VICTOR, VIRGINIA GHEORGHIU, RUD. A. KNAPP, N. N. TONITZA și PERPESSICIUS. Buletin bibliografic săptămânal de AL-SADI IONESCU.

An. XLII, Nr. 36.

5 Septembrie 1926.

Lei 5.

Cântec

Ingeri să te desmiardă, soare să te bată,
Mătasea să te șteargă,
Să fie a ta lumea largă,
Și sfântul să-ți fie tată.

Noaptea să-ți fie ochii, și piatra să-o ști să-o deochii,
Mielul mâna să ți-o sărute.
Să-ți vorbească florile mute.

Să înflorească tot ce fii în mână,
Când te-or vedea copiii în genunchi să cadă,
Și orbii să te vadă.

Să fii a tuturor și a nimănui să fii,
Să fii blestem și să fii rugăciune și să trăești în veci,
Și trandafir sălbatec să fii, ce pe sufletul meu trist te pleci..

EMIL ISAC

Tomnatică

Ape ruginesc printre păpuși...
Șterp pădurea-acum arde 'n luminis
Cu bronzate vârfuri și frunziș de-aramă,
In amurgul — sânge revărsat pe-o coamă...
Butiile 'n beciuri se înțepenesc ;
Rod de vie-atârnă 'n podul bătrânesc,
Și sub bârne groase, stropi de aur vii,
Viespi încercuesc boabe durdulii...
Jinduind sumanul cald de promoroacă
Iarăși cu pustiu crama se îmbracă,
Doar la vre-un cazan prune'ntârziate
Fierb, momind țărani până pe'noptate...

Gâște-au fost azi noapte jalnic gâgâind ?
Peste-acoperișuri, vântu-a plâns mugind...
Lângă iaz copiii lișițe-au găsit
Moarte peste maluri — și pe cer coclit
Au scâncit a iarnă pașari pământii..
Prietene, de-acuma toamnă grea va fi !
Tu cuminte 'n noapte și'n insingurare,
Trage pe obloane drugii cu zăvoare,
Și ascultă 'n ploaia și 'n vârteju-afund,
Golul cum în tine, macină profund...

T. PAUNESCU-ULMU

Frământări

(Fragment)

Trei acte, de MIRCEA ȘTEFĂNESCU

ACTUL II. Scena I

ANCA (d-na Lilli Popovici) ANDREI (d. N. Bălțățeanu)

ANCA — Anca, soția lui Ionică, e de o amantă lui Andrei, prieten bun al Ionică. În scena care urmează, și care are loc într'un fumoar din casa lui Andrei, se vede care e situația dintre cei doi, după această lună parcursă în actul I și II).

ANCA — (Inserat. La ridicarea cortinei, Anca e pe sofa; Anca lungită pe pernele de jos, ține capul rezemat de sofa, așteptând de genunchii lui Andrei. Lumină de seară, venind din vasele împraștiat în fumoar. O pauză simțită: Anca e rădăci; Andrei lasă impresia că nu se să-i spună. Apoi.)

DREI — (Încercând să se ridice) Aduc o țigară?

ANCA — (Cu compătimire ironică) Andrei, Andrei, bietul meu amant!

DREI — (Nedumerit) De ce?

ANCA — (Adăogând tonului de sus multă tristețe) O țigară?

DREI — (După amiezile noastre au ca o țigară. Și romanele au un sfârșit, sunt mai lungi.)

DREI — (Cu mustrare ușor emfatică) O, o, Anca!

ANCA — Și jocul de bursă are un ritm, dar e mai palpitant. Numai drama se vede, are și ea un sfârșit, dar notonă.

DREI — De ce îmi vorbești astăzi--o lună de când ești a mea -- de un dragoste noastre? (Cu căldură) e, Anca?

ANCA — Ți-am vorbit și ieri... ba și ieri! Nu știi, nu știi de ce...

DREI — (Curtenitor) Doamnă, ești gâmbă.

ANCA — Nu, Andrei. Sunt femeie.

DREI — (Acelaș) O femeie foarte, e capricioasă.

ANCA — Capricioasă? (Râde ușor) O, ei... „Anca, vrei o țigară? Poate să fumezi, Anca?” Și-atât! S'ar zice nevoe să ne recreăm. (Râde scurt și se uită) Fie: adu-mi o țigară.

DREI — (Servind-o curtenitor) Ce rea ești? Din zi în zi mai rea.

ANCA — (Aprinzând) Tu nu fumezi?

DREI — Nu.

ANCA — Nu. Și, pe urmă? (Andrei și-atât!)

DREI — (Cu tonul cu care ar zice că pretinde prea mult) Ei, acum!

ANCA — Desigur, Andrei. Eu, dacă aș vrea, aș ști să mă port, cu femeile.

DREI — Tu că e o simplă legendă că ne-am cunoscut din coasta lui Adam? Noi trăim în viața pe care o trăim voi în jurul nostru. Nu ne lăsați deci să lăncezim.

ANCA — Ți-ne. Mângâiați-ne. Altfel, viața ne urcă. (El privește) Ai priceput?

DREI — Dacă amantul, în loc să ne vorbească ne mângâie, tace și-și ține mâinile așezate.

ANCA — (Întorcându-se spre el, grațios și puțin enervată, dar dragă) domnule amant, d-ta n'ai creier?

DREI — dragostea e monotonă. Tot n'ai creier?

ANCA — Mai dă-mi o țigară, că asta s'ar face.

DREI — (Andrei o servește, pe când Anca, du-i să râdă :) Tu nu fumezi?

DREI — (Zâmbind) Nu.

sânge albastru, ca să-i arăți că ai lertat-o! (Andrei o sărută. Ea, aruncându-și brațele după gâtul lui :) Andrei, Andrei, când ai să pricepi cât dor de dragoste m'aruncat în brațele tale?

ANDREI — (Tresărind și părăsind-o brusc) Pași!

ANCA — (Ascultă o clipă, apoi râde nervos) Parcă ai fi șoarece! Cea mai ușoară troznitură de parchet te aduce la realitate.

ANDREI (Cald) Dar pentru tine,, dragă mea!

ANCA — (Cu revoltă drăgăstoasă) Numai când troznește parchetul, și-ai aduce aminte că ești amantul meu... și atunci, ca să te ascunzi.

ANDREI — (Cald) Dar nu uita că sunt prieten cu Ionică și că ar fi trist să vadă cum îl înșel.

ANCA — (Cu voce care trădează -- discretă însă--un adânc foc sufletească) De ce nu mă iubești?

ANDREI — Te iubesc, dar nu știu cum să te împac.

ANCA — Fă-mă să simt că mă iubești. (Cu ardoarea penultimei încercări) Fă-mă să te iubesc așa cum am crezut, atât-ți cer!

ANDREI — Dar cum?

ANCA — Să mă reînnoească prin tine, să-ți simt sufletul, să mă bizui pe forța care domină și înfruntă orice, (cu ironie) chiar și drepturile unui bărbat ca al meu, care, dacă ar simți că mă pierde, nu s'ar întrece cu suferința.

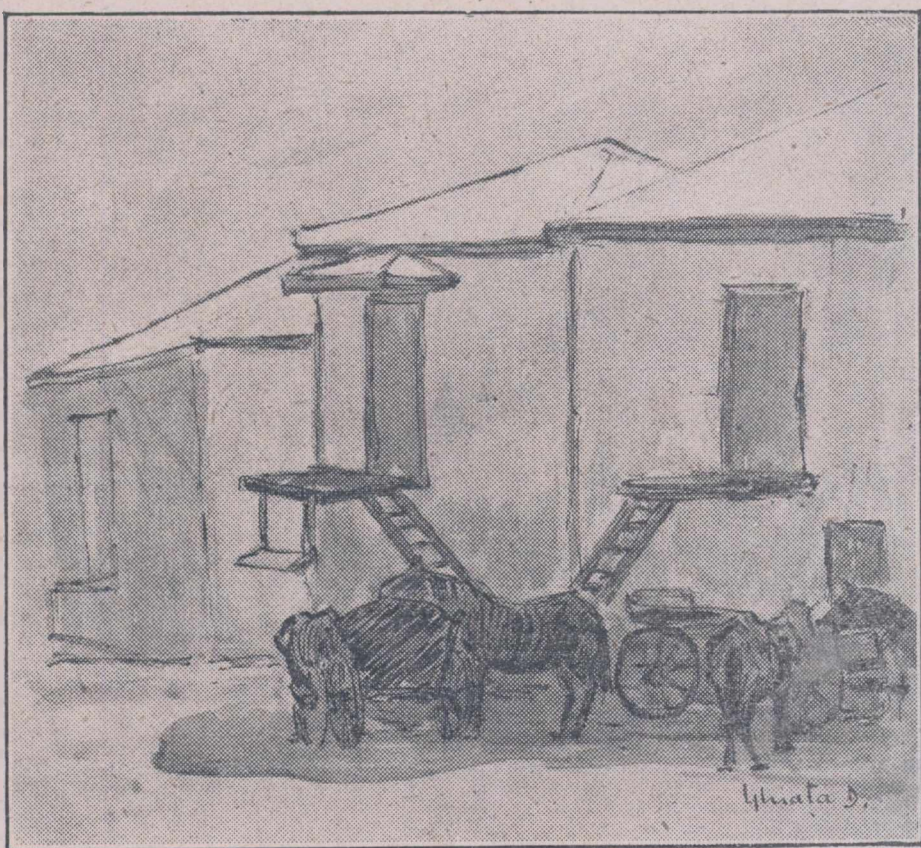
ANDREI — (A cărui față se luminează; după un moment de cumpănăală) Serios crezi că Ionică n'ar suferi, dacă...

ANCA — (Înterupându-l: amar :) Dar dimpotrivă; ar găsi un prilej minunat să-și practice mentalitatea, să facă pe cavalerul, (cu dispreț) pe civilizat.

ANDREI — (Radiant) Adevărat crezi asta? O, atunci...

ANCA — Dar bine, Andrei, e și firesc. Tu știi ce sunt pentru Ionică.

ANDREI — (urmărind o idee) Și dacă

D. GHIȚA: STUDII

(Această piesă se repetă actualizat la Teatrul Național sub direcția artistică a d-lui Paul Gusti și va fi prima producție originală a acestei stagiuni).

astăzi, astă-seară, n'ai mai vrea să fii soția lui?

ANCA — Ionică nu e nici prost, nici necinstit și nici nu mă iubește.

ANDREI — Și atunci?

ANCA — N'am fost clară?

ANDREI — Ai fi liberă?

ANCA — Nu sunt „liberă“?

ANDREI — Nu. Nu încă.

ANCA — Nu încă? (Amar) Da... te înțeleg. (Inflăcărată) Dar unde scrie că o femeie trebuie să fie neapărat liberă, ca să poată fi cucerită?

ANDREI — Sunt uzanțe peste cari nu se poate trece. (Cu elan) Dar lasă, Anca, am să te fac fericită. (Se scoală și se plimbă concentrat în gândurile lui).

ANCA — Mă orbești. Elanurile astea ar putea să-ți sdruncine nervii.

ANDREI — Ai să vezi! Așteaptă!

ANCA — (Dezamăgită) Ce aștept eu... n'are să se întâmple. Ar trebui să trăim altă dată...

ANDREI — (Întrerupându-o Ai să vezi! Deocamdată, nu mă întreba nimic. (Și, cum Anca nu mai spune nimic, întrerupându-și umbletul :) Mă rog, ai încredere în mine?

ANCA — Și pe urmă. (Andrei în prada gândurilor, tace și reia pașii) Atât? (După o clipă) Ce aștept eu... (Se întrerupe. Andrei are pe față zâmbete hotărâte. Anca, visătoare :) O, amânții le altă dată!

ANDREI — (Surprins) Cine?

ANCA — Ei știau să supue viața, s'o creeze prin iubirea lor.

ANDREI — Nedumerit, oprindu-se din mers) Ce?

ANCA — Da. Știau să iubească amânții de altă dată! Cunoșteau secretul iubirii, ca vrăjitoarele tainele ierburilor și l-au dus cu ei în pământ.

ANDREI — Da cine sunt amânții tăi de altă dată?

ANCA — Singurii adevărași. Cei cari și-au pus de atâtea ori viața în primejdie pentru mine. Cei cari și-o dăruiau pentru o sărutare, căci, cu o sărutare, robiau un suflet. Voinicii cari treceau pădurile, veniau cale multă, deseori să-mi zăriască doar zâmbetul luminat de lună în pragul ferestrei mici și zăbrelete.

ANDREI — (Privind-o curios) Ce te-a găsit Anca?

ANCA — Ce m'a găsit? Dorul să mă întore în brațele îndrăzneților frumoși, cari știau să răpească femeile sub ochii bărbaților, fără frică, fără remușcări lașe. Cu aștia am trăit din prima clipă când mi-a căzut o carte în mână; cu ei am colindat noaptea parcuri imense, cu tufșuri tăcute, cu flori de lună prinse în trenulele cascadelor. (Andrei își reia locul pe sofa, tăcut. Anca continuă cu vocea scăzută) Până acum, cu ei mi-am înșelat bărbatul în fiecare noapte. Acum, un amant modern a venit să le ia locul. (Cu revoltă) Amânții moderni! Cât vă e de ușor să cuceriți o femeie; cât nu riscați nimic în întreprinderea voastră!

ANDREI — Ești nedreaptă. Dar tu suferi, Anca.

ANCA — (Dureros de ironică) Ai observat, Andrei?

ANDREI — (Din inimă) Îți jur că te voiu vindeca. (Pendula bate opt). Opt!

ANCA — Iată-ne la al nu stiu câtealea termen al... iubirii noastre. Amânții de altă dată nu-și măsurau clipele de dragoste cu bătaia de pendulă. Aveau în fața lor viața și o împărțeau în două; cât sta soarele pe cer, își făceau jurăminte; când apunea și le împlineau (Andrei prudent, se mută pe un fotoliu) Bravo, Andrei, (Andrei revine, dă mâna Ancăi și o ridică. Ea se lasă obosită, nepăsătoare).

ANDREI — Ar trebui să aprindem lampa.

ANCA — N'ai decât. (Andrei aprinde

Cântecul scripcarului bătrân

Foae verde-a spinului,—
Frunzulița chinului, —
Se alungă clipele,
Iute ca aripele,
Cât ai bate pleoapele,
Zile fug, ca apele,
Anii 'n goană lunecă
Viața și-o întunecă,
Alte fete 'nvață jocul,
Alți flăcăi le strâng mijlocul,
Alte babe dau cu ghiocul
Să descopere norocul.
Alți cumetri beau pahare,
Alți unchiași urzesc să'nsoare
Un flăcău cu-o fată mare.
Alt chip ai și tu, crâșmare!..
Singer eu și singer eu,
Hăt, de-amar de timp, mereu.
Stau aci cu cântul meu.

Foae verde-a spinului,
Frunzulița chinului.
Viața e-a suspinului.
Hei, aveam și eu odată
Ochii vii și chica lată
Și-aveam scripea instrunată.

Dragă îmi era o fată!..

Și din cincisprezece sate,
În căruțe ferecate,
Veneau oameni să mă cate
Și porneam la drum, fârtate,
Nopti și zile încheiate.

Fata — vezi, parcă fu ieri —
Am iubit-o două veri.

Și când iarna-era mai grea,
Zaiafetul se 'ncingea.
Două luni nu contenea.
Chef cu chef se înoda,
Și ce nunți, ce cumetrii,
Ce hotezuri, ce beții!..

Toate trec, și 'mbătrânim...
Fata doar me 'n fîntirim.

Foae verde-a spinului,
Frunzulița chinului.
Măine voi porni și eu
S'o 'ntâlnesc sub lutul greu.
Mâna slabă să i-o prind,
Trupul supt să i-l cuprind
Gura vântată s'o sorb.
S'o sărut pe chipul orb...
Trupul meu cu trupul ei
Putrezească pe sub tei.

Dar vreau astăzi să vă cânt,
Cântec vechi, cu vechi descânt,
Taină'n suflet să vă 'mplânt.
Strângă-și cârdul fetele,
Și flăcăii, cetele,
Moșul știe să vă spue
Viața ce e și ce nu e.

Foae verde-a spinului,
Frunzulița chinului,
Biata minte nu 'nțelege:
Moartea, moartea vezi, n'alege...
Dorm cu mâinile pe piept,
Și-omul rău și omul drept
Și nătâng și înțelept...
Cu-ochii 'ncremeniți la stele,
Cu urechea la vâlcele,
Și nepoți și strănepoți
Dorm sub țărna grea cu toți.

Ce lucrează 'n lemn strungarul,
Ce doinește 'n struni scripcarul,
Tot ce știe cârturarul,
Ce durează 'n piatră meșteri —
Mănăstiri cu bolși ca'n peșteri —
Ce'ntrupează cu 'nțeleș
Toți zugravii, și ce țes
Mâini de fete harnice,
Toate sunt zadarnice.

Toate — frunze'n vânt — se duc
Se surupă, se usuc,
Toate fug ca 'ntr'o poveste
Vremea roade tot ce este.
Numai trei și numai trei,
Trei trăesc cât viața ei,
Și o clipă doar de-au fost.
Dacă-odată au fost, —au fost,
Și în clipa lor au prins
Vremea toată 'n trup de ins:
Floarea care-a înflorit,
Steaua care-a licărit,
Inima care-a iubit.

Foae verde-a spinului,
Frunzulița chinului.
Asta știu și asta știu.
Vremea toată 'n piept o țiu:
Floare-am fost și-am lucărit.
Inima că mi-a iubit.

Vremea 'n pieptul meu o țiu...
Asta știu, atâta știu.

N. I. HERESCU

lustrul. Dar Anca se repede la buton, stinge, apoi se aruncă de gâtul lui Andrei și, cu ardoarea ultimei încercări :) O, nu, nu încă! Andrei, iubește-mă cum mă iubeau amânții mei de altă dată! Fă-mă să te iubească cum îi iubeam pe ei!

ANDREI — (Cald) Ne vom iubi mult Anca!

ANCA — (Cu neîncredere tristă, dăicoasă) Nu te cred, Andrei.

ANDREI — Ba da, ba da! Acum sunt sigur că am să te fac fericită. (Se aude slab soneria) Stai! (Ascultă, aprinde în același timp lustrul și apoi, emoționat :) Sst! S'a deschis în fața. (Anca are un răscurt și batjocoritor) Dar bine, dragă, ai vrea să ne prindă? Frumos ar fi?

ANCA — (Cu tărie) Da. Aș vrea să ne prindă. Ar fi atât de frumos atât de cinstit!

ANDREI — (Stingând luminile din parte din vase) Ești nebună!

ANCA — (Ducându-se spre sofa) Da! Sunt nebună. Dar nebunia mea e atât de adevărată, încât nu se mai poate vindeca (Își aprinde o țigară și se lungeste pe sofa).

ANDREI — (Care s'a așezat într'un fotoliu și răsfoește o revistă, răspund încet) Vine. Am să te vindec eu... și n'prea târziu.

ANCA — (Are un zâmbet descurajant) Apoi, ca și cum și-ar aduce aminte de ceva de demult, care reinviază spontan în ea :) Andrei tu l-ai mai văzut pe Barbu? (Dar apare Ionică).

MIRCEA ȘTEFANESCU

M'am întâlnit cu un tânăr...

de FR. KARINTHY

Eram bine dispus, uitam de multe lucruri; îmi aprinsei ticticos țigara și ornaiam amândoi pe bulevardul An-rassy. Frumoasa și iubita mea soție îmi imbla de sub vâl, frumoasa mea iubită, tre — iată — mă iubea și îmi îngăduia o iubesc.

Cu tânărul m'am întâlnit pe cheiul Dunării pe la ora șase. Trecu pe lângă noi, cmai insera și nu-l observai. Să fi tot cut vre-o douăzeci de pași când mă ui-i în urmă. Deodată tăcu și mă cuprin-o neliniște tulburătoare. Silueta lui elă se distinge vie din dosul unui șlep; tuși cred că l-am recunoscut numai ipă mers. Hainele îi erau cam roase. În ână ținea un caet mare.

Părea de optsprezece—sau poate abia șaptesprezece ani... stam încă la în-ială, nu-mi venea să cred... Voiam să întorc dar deodată îmi trecu o sūgea-ascuțită prin inimă și mai apoi începu-mi bată cu atâta putere, încât a tre-șt să mă opresc. Mi prinsesem un gest, ad ridică mâna și o ținu întinsă înainte; doamne înspăimântător; aceasta era ina — recunoșteam și tăetura — pe re în sala de gimnastică...

Soția mă privi mirată și eu îi spusci lbăind:

— Te rog... așteaptă-mă... trebuie să rbece cu tânărul acesta...

și o părăsi, pășind grăbit spre el. Dar lată am încetinit pasul. Inserase. Tână-l nu se întorcea spre mine. Știa că sunt urma lui. Merga liniștit mai departe; ngă o piatră de odgon se opri și se în-irșe cu fața către Dunărea liniștită și ivi departe, spre dealurile din zare. Mă am într-o încercătură grozavă. Îmi ageam glasul; stam lângă el, ca să mă serve. Pe furis îi examinam gura, care acum era mai tânără și mai fragedă cât a mea. Ochii mai mari și mai stră-șitori. Da, el era. Și în mâna avea cac- acela vechiu... pe care l-am fost pus fundul sertarului și... l-am uitat... Mă prinse o neliniște grea, chinuitoare.

— Bine, dar... nu mă vezi?...—ii spusci, cele din urmă, încetșor.

— Ba da — răspunse, dar fără să se oarcă spre mine.

Țăcui încurcat. Apoi mă simții rușinat, ridicol. De un tânăr de optsprezece ! Intâlnirea asta e ciudată, adevărat, e trebuie să-mi revin. Voi vorbi pe au. Să-i pară bine, că a avut ocazia să vadă.

— Te-am recunoscut îndată — zisei glas tare—cum trecuai pe lângă mine.

— Știu — răspunse.

— Atunci pentru ce nu ai venit la

Karinty face parte din falanga scrii-ilor grupați în jurul revistei Nyugat, niți la luptă cu gândul să sfarme că-le strâmte ale tradiționalismului și să ifice o atmosferă îmbibată de vetus-academică, introducând forme noi de presiune și sufletul unui larg umanita-n; elemente cari au făcut din mișca-dela Nyugat — al cărei suflet era — un „Sturm und Drang“ ungurese. Acest grup el a avut nota lui perso-nă și originală. Ironist fin, uneori înșe-or, vede în tragicul vieții substratul comic și ridicol care îi stă la bază și coate la iveală, imprimându-i mai tot-una un caracter fantastic și grotesc. sarcasmul și grimasa trădează ade-ți sfortjarea de-a ascunde o lacrimă.

mine? Nu ești curios să mă vezi?

Nu răspunse. Mă enervai.

— Bine știu cât ești de rezervat și de mândru. Dar vezi, asta n'are nici un sens... Crede-mă, am ajuns la convinge-rea, că asta n'are nici un sens... O să-ți explic mai apoi... Veți înțelege și tu, că nu puteam rămâne mereu rezervat și mândru... Dar pentru ce nu te uiți la mine?... Uite, am mustață... Sunt de două-zeci și șase de ani... Dar ciudat mai ești. Te superi pe mine?

Nu-mi răspundea. Gura i se contractase amar.

— Eli!... — zisei. — Tăcerea asta im-punătoare! Bine, bine, mi-o amintesc... Și-apoi: Omul nu poate face acelaș lu-cru, o veșnicie. Poate că vrei să-mi faci și reproșuri. Te rog, tăcerea asta înde-lungată nu e o ispravă prea mare... Nu văd să-ți fi ajutat tocmai mult... Hainele îți sunt într'un hal de plâns, dragă băie-te. Și ești slab. Acum, iartă-mă, dar n'aș mai putea purta astfel de haine... Ei, ce-i asta! Plângi puțin, să-ți dau un ban!

De data asta mă privi, pentru întâia oară. Se uita la mine aspru, țintă în chi. Apoi iar se întoarse.

— Vorbești prea mult — zise tăios.

Mă simțiam jicnit.

— O, dar bine, nu prea te crezi desăvâr-șit! Da, vorbește, căci vreau să te povă-țuesc... înțelegi? La urma urmei sunt mai bătrân decât tine... și de atunci am văzut multe... și am trecut prin multe... tu ești copil încă... ce știi tu...

Deodată glasul mi se înecă, plecai ca-pul în pământ, zămbii încet și tulburat și ridicai mâna încet și tulburat, și su-râzând tulburat i-am șoptit:

— ... Dar... ce era să fac?... ceea ce vi-sai tu nu era cu puțință. Crede-mă, te rog, nu era nu puțință... am încercat... dar, ho-tărât luera, nu era cu puțință...

Acum se întoarse spre mine. Se uită la mine cu gura crispată de ură.

— Unde-i aeroplanul? — mă întrebă răgușit.

Bălbâii tulburat:

— Dar... ce să fac... s'a inventat... Far-man... frații Wright... nu eram acolo... Dar crede-mă, l-am făcut destul de bun... re-lativ destul de bun... se poate sbura cu el.

— Văd, — zise ironic. Apoi se uită din nou la mine. — Unde-i polul nordic?

Plecai ochii în pământ.

— L-a atins un oarecare Peary... Te rog, n'aveam doar timp pentru toate... tu ai greșit... nu se puteau face toate... eu umblam pe atunci la universitate...

— Adevărat! — zise.

Apoi:

— Unde-i patria mândră și liberă?

— Te rog... tare ciudat mai ești... mun-cim pentru ea... și eu... dar asta nu mer-ge așa de ușor... omul mai trebuie să și trăiască.

Începu să trăncănesc:

— Dar vezi... cu tot m'am strădui-t... să fac câte ceva din cele ce ți-am făgă-duit... Am scris... Am scris lucruri destul de bine... Uită-te numai, rogu-te, prin vitrine... numele meu e cunoscut... am renume frumos... așa cum ai dorit tu... și oamenii mă cinstesc îndeajuns... Și vezi, am scris și cărți... așa cum plănuiai tu... uite numai... iată una... destul de bună...

Enervat, scosei din buzunar una din cărțile mele, cu schițe și nuvele umoris-tice, și i-am arătat-o.

— Uită-te prin ea... e destul de bună.

Aruncă o singură privire spre carte, nu se atinse însă de ea.

GRADINA LUI TEOCRIT

La fântâna Blanduziei

Trecu pe cer o barză ca un crainic,
Iar mâna selavei tremurată'n cânt
pe liră înghețată fiorul tainic;
și cântul se topi ca frunza'n vânt.

Se ncovoia spre ea bătrînul lainic;
și roaba neșoptind nici un cuvânt,
el se lipi de umărul ei trainic
cum se lipește cerul de pământ.

Curgea, cu apa caldă din fântână,
amurgul viu pe Roma cea bătrână;
simțeau ogorul lacom cum se-adapă.

Și cum priveau la circunvenunchiat
spre tiberinul șarpe argintat, —
zâmbea în cercuri stinse ca o apă.

MARCEL ROMANESCU

— Da, am mai văzut-o, — răspunse scurt. — E destul de bună.

Își întinse mâinile spre zarea cenușie a inserării, spre dealurile ondulate.

— Unde este marea simfonie, șgudui-toarea tragedie despre zarea cenușie și despre zeii trufași, cari se frământă și agonizează dincolo de zare?

Roșii.

— Dar, rogu-te... nu se putea... Așa ceva nu se putea scrie în trei acte... Tu ai greșit... Nici un actor nu poate juca zarea cenușie... și apoi m'am gândit, că nu aces-ta ar fi genul potrivit... și nici n'ar fi putut-o realiza. În schimb am scris des-pre asta un sonet drăguț... l-a publicat o revistă de seamă... și a plăcut... și de atunci mi se plătește mai bine...

Nu-mi răspunse. Se adânci într-o tăcere posomorâtă, privirea i-se pierdea în de-părtare. Voiam să-i mai spun ceva, să-i arăt cât e de tânăr încă... dar îmi amintii nelămurit, că în astfel de momente, când privește așa, n depărtare, nu trebuie să-l tulbure nimeni.

Dar deodată îmi veni în minte soția, și începui să mă neliniștesc.

— Te rog... — i-am spus — vino cu mine să te prezint nevesti-mi. O, asta trebuie să te bucure. E o femeie foarte frumoasă... neprețuită, o femeie minuna-tă... și vezi... eu am cucerit-o... mă iu-bește... vezi... sunt cineva... așa cum ai dorit tu...

Acum se uită la mine și în privirea lui era nesfârșită ironie.

— Ai cucerit-o! — zise. — Zău! Cât ești de mândru de isprava asta! Te-ai dus la ea și ai cucerit-o!... Cetatea s'a coborât de pe stâncă și a luat valea cu asalt!... Gorumul a subjugat iedera și, îndrăgostit, și-a încolăcit-o de mijloc... Pentru ce nu vine soția ta aici?

Clipii din ochi.

— Ești nebun, — i-am răspuns. — Ești copil. Astea sunt fanatismagorii. N'ai drep-tate. Eu am dreptate. Sunt matur, și cu-nosc viața. Ce știi tu despre viață! Pe tine toți te-ar lua în răs!

Se apropie la un pas de mine, și mă privi țintă în chi. Abia acum îi văzui părul des și negru.

— N'am voit să cunosc viața... am voit, ca viața să mă cunoască pe mine... Ade-

Drag!

Insemnare a călătoriei mele

Făcută în anul 1824, 1825, 1826

de CONSTANTIN GOLESCI

VIENA, BECIUL

Uriciune, de băiat!
Dulce nume de strigat;
Nu știu vorbe minunate
Că și-ași scrie, nu și-ași bate,
Pe la uși, pe la ferești
Ca să vad pe unde ești.

Și și-ași pune-acolo'n scris
Că mi-e sufletul deschis
Ca o rană 'nsângerată
Încodată și necodată
Și c'o vorbă de la tine
Poate că mi-ar face bine.

Că de când tot bat și bat
Și cu tine ochi n'am dat,
Am să cad odată 'n prag
Și-ai să vezi cât mi-ai fost drag.

VIRGINIA GHEORGHIU

vărat, pe mine toți m'ar râde, și tu nu vrei, ca din pricina mea, să fii ridicol... Dar tu știi... uită-te în ochii mei, îndrăznește de te uită în ochii mei!... tu știi, că tu ești cel ridicol și mic la suflet... și mai știi că eu am dreptate... că nu e ridicol ceea ce spun eu... tu știi, că eu am dreptate... și, că tu ești un biet necrocit, un sârman nemernic, vrednic de mila... un nimic... Indrăznește de te uită în ochii mei...

Trebuia să mă întorc; situația devenea caraghioasă și chinuitoare. El se îndepărtă încet, fără să se mai uite la mine; porni încet, gânditor...

Peste câteva clipe putui să spun doar atât:

— Unde te duci? Rămâi... — i-am șoptit. Dar nu se mai învoarse. Doar glasul i-l auzeam încă, din depărtare:

— Adu-ți aminte, că te-ai mai întâlnit încă odată cu mine, pentru cea din urmă cară... Și dacă în tine a mai rămas ceva din mine, înmoaie-ți condeiul în flacăra soarelui care apune și scrie-le... scrie-le această întâlnire... și scrie-le: cum te-am parăsit și cum am dispărut topindu-mă în cerul înserării, tânăr și frumos și nestârșit de liber, ca să nu te mai revăd niciodată...

Toate acestea le auzeam de tare departe și situația fină s'a subțiat, s'a topit și s'a înălțat în văzduh. Mă mai uitam după ea, credeam că o mai văd, dar apoi băgai de seamă, că pe cerul împurpurat plutea doar un mic merișor subțire. Soția mea devenise nerăbdătoare.

— Cine a fost tânărul acela? — mă întrebă.

— Un vechiu cunoscut, — i-am răspuns tulburat. — Un băiat tare draguț...

— Da, — zise soția mea, puțin cam înțepat. Păcat că are maniere proaste. Pentru ce nu s'a prezentat? Dar semăna perfect de bine cu tine.

Apoi am venit aici, în cafenea. Și pe încetul strângerea, care îmi apăsă buna dispoziție, dispăru.

— Tema e frumoasă, — îmi ziceam, învicit. — Pentru o poezie ar fi ceva cam prea lung. Dar se poate construi din ea o nuvelă. Scurtă, satirică. Astăzi e Marți, tocmai trebuie să furnizez ceva.

Cerui hârtie și după o scurtă ezitare scrisesei titlul: „M'am întâlnit cu un tânăr...”

Și acum rana mă durea tot mai surd.

(Trad. din ungurește de) IOAN LUPU

Acest oraș este scaunul împărăției Austriei, unde împărăteșie prea înălțatul Af-tocrator *) Franțiscul al doilea, dela anul 1792 Iulie în 14. Acestui oraș darurile sânt nepomenite, nu zic podoaba zidurilor sau alte îndrumusefări căci este foarte veche, ci zic orânduiala ocărnuirii cea minunată și cele după împrejurul orașului podoabe, cum grădinițele, ce sânt unile împrejurul Vieni, și altele cu depărtare de un ceas și două, pe care trabue cinevaș să le umble destulă vreme, să le vază de multe ori și cu băgare de seamă, ca pe urmă neconținut să poată povesti lucruri vrednice de a le spune.

Nu este mai folositor lucru, decât a privi cinevaș cu mare băgare de seamă mijloacele cu care stăpânirea ș'au adus pe tot norodul, mari și mici, la o așa bună orânduială și liniștită viețuire încât toți petrec ca mușe trață, și mai vârtos a vedea cinevaș blândeșea celor mari ce arată către cei mici. Și a acelor de tot proști viețuire, iar este vrednica de pildă. Căci peste puțină este într'un așa mult norod să vază omul doi oroșani gâlcevându-se sau ocărându-se, fiindcă pe aceeașia îi rădică pompa, pe care întâi îi ceartă pentru a lor necuviințioasă urmare, cu care aduc destăimare la tot orașul, apoi le cercetează pricina care pot avea.

Și cum într'un așa mic oraș pe lângă mulțimea norodului, s'ar cuveni să nu mai aibă cinevaș loc să umble de mulțimea carălor, ce ar trebui să intre și să iasă, cărând cele trebuințioase spre hrana acestor orașeni, și pentru zidurile cele noaie ce se fac și după vreme dresurile caselor. Dar și aceasta este într'o așa bună orânduială, încât rar să vede car, Numai acele cu lemne cară sânt siliți să le descarec înaintea prăvăliilor, unde nu au curți, iar celelalte tot au vreme hotărîită foarte de dimineață, între noaptea și între zi, ș'apoi când oroșanii încep a umbla, carăle sânt de mult eșite afară, și drumurile toate udate și măturate de cei orânduși.

Un lucru, și numai, este supărător: praful cel mult din pietre, carele se pricinuește din neconținutul umbrelor al caleștilor, cu toate că nu stau din udat și măturate. Bez această supărare, nu mai este alta, ci numai obștească viețuire veselă și fericită, care se pricinuește din dreptele hotărîiri pravilnicești, ce nu iș au puterea urmărilor numai către cei săraci, ci și către cei bogați. Și așa fieșcare după a sa avere și agoniseală răspunde și dreptul Impăratului; iar nu cel mare și bogat nimic, căci îl ocolește pu-

*) Titulus împărătesc: din sineș împărat.

tere, și cel mic și sărac să dea tot ce are, fără de a mai rămânca și pe se lui, ca unul ce el au muncit, și așa veci să muncească, neconținut să dea lui nimic să nu-i rămâe, c, cum am plătesc toți după stare care au. Căc crotitorul celui mic și neputincios, chiar pravila cea dreaptă legiuată, c, far' de deosebire, în veac sa urmează; nu ca pe la noi unde îmi trebuie hă de voiu voi să înșir numele acelor t fâroși și cu picioarele goale, sau str sau pământeni, care, far' de avere c sută lei, au ajuns în puținii ani milion cu palaturi *) și cu moșii, întocmai familiile ce le agoniseșc în vreme două trei sute ani, și nu ajută nici Pa nici trebuințele orașului, cu nici un loc, măcar să dea din averea lui din mie una; ci strâng numai din averea rodului, fără de a se folosi și norodul el. Și în scurt, după acelea care știu, c chiar cu am fost în slujbele Patrii, că toți acești mulți speculanți, stăpân cu toți cei din prin prejurii, și fă deosebire toate treptele dregători dela mare până la cel mai mic, neco nit și fără de milostivire, zleesc toată doarea norodului, fără de a pricinui unul acestui neam, acestor frați, f măcar cât bobul de mei.

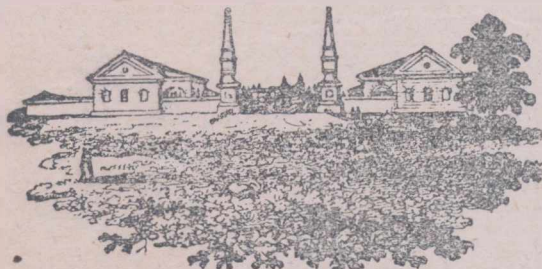
În sate, casele sătenilor adecă a ce proști birnici, sânt de zid. întocmai pe la noi prin orașe, casele boerilor; orânduilele cele bune ale acestor și nici că se pomeneșc pe la noi în orașe, căci acela sate au theatre, dohtori, ger spișeri, școale, preoți vrednici de pre și toate săvârșite prin îngrijirea stăp rii, apoi și în casele lor averea mai prisos dupe cum am arătat în satele șești; și acest sătean dă, după starea adecă 50 sau 100 fiorini, iar milion vicnezi și din alte orașe, dau 50 sa sută de mii; iar nu ca la noi, unde de deosebire toți caută numai din sp rea Rumânului, din care pricină le și spinările goale, fără de a face și lui cât de mic ajutor și bine.

Mult m'am depărtat din descrierea nii, dar mult mi s'au și amărât suflete văzând adevărata fericire a altor muri.

Casele cele din cetatea Vieni sânt ține, numai peste o mie trei sute, sânt foarte nalte, câte șapte și opt i duri, și pe unde sânt ulițele foarte str te, nici că văd soare în veci. La a feliu de locuri lucrează și ziua cu lu narea.

Numărul lăcuitorilor, atât a celor cetatea Vieni, cât și din 32 mahalale

*) Case împărătești.

Vignetă din ediția originală
Buda, 1826

cați, în desfrânări și în desfătări petrecând. Cine poate zice că aceste persoane mulțumindu-se din veniturile mănăstirilor, iar nu toată Patria, nu vor judeca chiar sfinția lor, că nu este cu puțință, și de-i vor întreba cinevaș, vor răspunde că au găsit un norod orb, și de aceea s'au strâns unul peste altul.

Vă rog, sfințiilor! căci vorbesc pentru folosul Patrii mele, pentru desțepțarea, pentru luminarea, pentru înfrumusețarea, și în scurt, pentru fericirea ei, și chiar pe mine mă dojenesc pentru cea până acum necuviincioasă viațuire și nedrepte luări de bani din patrie, — nu mă blestemăți, căci eu personale nu am nici o pricină cu nici unul, și pe fieșcare pe cât i se cuvine, mă închin și cinstesc, — și mai vârtos vă rog să mă blagosloviți, și vă încredințez, că ori care, cât de interesat pe seama lui, de ar fi văzut cum am văzut în Viena, și aproape de Veneția, mănăstire armenescă, ar fi scris mai mult decât mine, pentru acest urât mijloc călugăresc ce se urmează în Patria mea. Măcar și de nu ar fi fost fiu al aceștii patrii, tot ar fi ajuns în mare pocăință și ar fi scris mai multe. Căci acei ce se îmbracă în negru și să numesc călugări, nu se închid în mănăstire, hrănindu-se din sudoarea fratelui lui, care are nevastă și copii, și plătește multe biruri; ci chiar el, după ce muncește pe seama lui, muncește și pentru de a putea să facă mănăstirea altora bine, căci aceste mănăstiri au spităliuri înăuntru, și nu numai numire de spital, ca pe la noi, ci lucru adevărat, întemeiat și plăcut Dumnezeuului. Și ori câți călugări mai mulți sânt, atât și folosul mai mare este, fiindcă unii muncesc spre a aduce venit, și alții din mănăstire slujesc bolnavilor, măturându-le și scoțându-le udul afară, și toate celelalte slujbe, și având fieșcare atâți bolnavi în grija lui, încât ticălosul de călugăr somnul și-l face moșănd. Și pe cel mai mare dintre ei văzând, nu îndrăznești să-i săruși mâna, ci adevărat urma piciorului. Și fieșcare ajunge într-o așa simțire de pocăință încât și cămașa după el să ș-o dea la o așa mănăstire. Cum și întru o mănăstire ce este într'un ostrov aproape de Veneția, de legea armenescă, cu mari cheltueli au adus Profesorii franțozi, nemți; și strângând și tinerime multă, după învățătura de șapte, opt ani, alții care au câștigat învățătura mai multă, au început la talmăciri dintr-aceste limbi în limba lor națională; și alții mai tineri ș-au urmat învățătura alți șapte opt ani, și pe urmă au dat de știre în toate orașele unde sunt Armeni, că de au trebuință de dascăli, și de profesori și de cărți nouă talmăcite, spre lumina nației, acolo să înștiințeze, și vor dobândi. Când au și vrut să plătească acelor streini procoșii oameni, ne mai având trebuință (căci în vreme de 15-16 ani au dobândit multă destulă putere), dar ei văzând râvna lor și deosebitele virtute ale acestor călugări, nu au vrut să fugă, ci au hotărât, câtă viață vor mai avea, să slujească acestor cuvioși oameni, fără de nici o plată.

Aceste vederi fraților! m'au silit să scriu; iar nu că am vre-o vrăjmășie personale, cu toți călugării Patrii mele.

Am întâlnit și în Veneția călugăr de ai noștri, care au umblat indetule mănăstiri de ale noastre, ș'apoi văzând și acest felu de mănăstire pe cum scriu, nu era destoinic aducându-și aminte și vorbind, să nu blesteme necuviincioasele urmări a acelor de mănăstiri stăpânitori, când și el au fost odată unul de accia, și chiar el să scârbea, aducându-și aminte de faptele lui. Așa, fraților, și eu scriu, nu cu vrăjmășie căci nu poci avea cu toți vrăjmășie, ci cu lacrimă, și mă

jur pe ceia ce-mi este mai scump, că cu lacrimă; și voi scrie, fiind încredințat, că în anii cei mai vechi au fost în trupurile moșilor noștri sânge românesc, au avut fapte virtuose, iar dela o vreme s'au așătat luxul și scârboasa diplomatică, care n'au fost spre vre un temei al nostru sau folos al Patrii.

Vreme este, fraților de a se da o bună orânduială, întâi la cirosul bisericesc, căci nesuferit lucru este de a vedea cinevaș preoți prin cărciumi, îmbrăcați în cămăși numai, și cu opinci, cu carule la târgul de afară, cu cherestiele de vânzare, și cărând nisip și cărămidă, fără de nici o știință de datoriile legii lui, și fără de nici o cunoștință de cuvioasele urmări. Cum și acele venituri mănăstirești, păcat este și rușine să nu se întrebunzeze spre pomnirea acelor ce le-au făcut. Unele ajutând la feliurimi de școale, la plată de multime de dascăli ce trebuie la toate județele, nu plătiindu-le câte 5-6 sute de lei pe an, mai puțin decât plata vizitiilor; ci după cât se cuvine unuia, ce nu poate a mai face altă speculație, ci numai a căuta spre folosul lumini. Și altele iarăș, spre ajutorul spităliurilor, spre întemeierea și mulțirea lor; și altele iarăș, spre plata datoriilor, gerahilor, ce trebuie să fie în fieșcare județ. Cum și ajutor pentru o însoțire de 7-8 oameni învățați în limbi străine, ca să talmăcească cărți trebuincioase în limba națională. Și cel mai mare ajutor spre a tipări cărțile, ce mulți din nou pot scrie, sau talmăcesc cărți folositoare nației, și mijloc nu au de a le tipări. Cum și ajutor de a să trimită tineri în țări streine spre învățătura dohtorii, ca cu vremea, accia să învețe pe alții în Patria noastră, deschizându-se Academie. Căci am zis că Peșta care are toate aceste, nu poate a să sâmuși nici un Craiova, necum cu tot Principalul Valahii, fiindcă nu e scaun Ungarii ci un județ al Ungarii. Și multe alte spre fericirea și lauda nației, care sînt atât de lesne, încât când stăpânirea se va uni cu boerimea, și boerimea cu săpânirea, pot pe toată luna să pue în lucrare un ce folositor Patrii.

Iar lacașul împărătesc pe afară nu are vre-o deosebită podoabă, căci este zidire veche; dar darul lui este foarte mare, căci este o zidire în patru colțuri ca masa, avându-și curtea la mijloc, cu patru porți în patru părți ale zidirii, prin și la miezul nopții; nici că poate cinevaș a găsi un ceas, când nu fierbe lumea și caratele printr-acele porți socotindu-și curtea împărătescă ca o piață slobodă. Și acestea negreșit urmează într-acest chip, căci nu are trebuință de a să închide cu lacăte multe, fiind că cunoaște întru adevăr iubirea norodului, și a tuturor celor deobște pământeni și streini, căci singur să simte că-i sunt urmările către norod, întocmai ca ale unui părinte către fiu. Și mai vârtos, că, când norodul nu-l va iubi, acele lacăte să pot socoti ca niște nodături de panglice.

Acești otcărmuitori Evropenești, adevărat fără de plăcere trebuie să iasă la plimbări, căci nu le rămâne mînt de a-și arunca ochii la vre-o vedere de un ce, fiind siliți fără de contenire să mulțamească norodului și cu plecarea capului și cu pălăria în mână, la închinăciunea și strigarea norodului de: vivat! La două vremi are unmai o scăpare: când este cald, căci își ține pălăria supt mână, și când mână singur caii. Dar ticălosul gât, tot trebuie necontenit să se plece.

Contele Leon Tolstoi trecea drept suși muncitorul pământurilor sale. În zi, un francez, îi făcu o vizită la țară gara cea mai apropiată de domeniul Tolstoi, găsi trăsura marelui scriitor, sui în ea și începu să vorbească cu zitiul.

— Adevărat că d. Tolstoi își munc el singur pământurile sale?

Vizitiul se gândi un moment, apoi întoarse spre călător și întrebă:

— Boerule, ați anunțat d-lui Tolstoi exactă a sosirii d-voastră?

— Da!

— Ei, atunci d. Tolstoi va lucra și departe, desigur...

Lord Dewar a primit, anul trecut Londra vizita unui mare proprietar nit din Scoția și care își făcea prima plasare în capitala engleză. Curten lordul Dewar îi oferii ospitalitatea lună după accia, scoțianul tot mai acolo. Aproape de Crăciun, lordul war, puțin cam jenat, îi zise:

— Ei camarade, iată Crăciunul. Îndoială ai fi fericit să-l petreci cu vasta și copiii d-tale?

Atunci marele proprietar, strângând căldură mâinile gazdei sale, exclamă:

— Îți mulțumesc din fundul sufletului. Nu îndrăznesc să îți-o cer. Dar pentru consimțiri, voi chema acum și familia...

Edison are oroare de interview. Când nu poate scăpa, își bate joc de tul reporter. Un ziarist american r să-l înghesue într'un colț al salonului.

— Care a fost prima d-voastră în ție?

— Edison voi să bată în retragere înconjurat de un grup de femei mease, care îl rugau să răspundă, fu voit să se supună.

— Ei bine! Iată... Eram vânzător ziare pe stradă. Aflai că un bancher gat fusese călcat de hoți. M'am dus văd și i-am spus:

— Domnule, am aflat nenorocirea. Or, am inventat un aparat, grație că toți aceia cari vor atenta la lăzile dv. bani vor fi la cheremul dv.

— Ce-mi cereți pentru această invenție?

— Măna fiicei d-voastră!

Bancherul primi. Mă pusei pe lă Două zile mai târziu, găsi pe viit meu socru în pat.

— Domnule, îi spusei, eri, pela scara ați voit să deschideți cassa de l. Ați primit o lovitură care v'a trântit ați lămas fără cunoștință până azi mincaș. Sunteți mai bine acum?

— Da, dar...

— Ei bine, asta e invenția mea!

Tinerele femei care-l ascultaseră pe Edison, îi spuseră:

— Și fata bancherului?

— N'am luat-o...

Atunci reporterul:

— Fiindcă ați avut bunătața să povestiți prima invenție, vreți să ne neți și ultima?

— De sigur — reluă Edison. E ist pe care v'am povestit-o chiar acum!

Repetiție generală

Prieteniilor

de HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

Sus cupele vieții, Prieteni, vă chem
Să facem nebun azi ospățul.
— Prieteni, cu suflete-asemeni, să bem
Și hohot svârli-vom în loc de blestem,
Că'n viață-ne n-am prins răsfățul.

Iși scutură vremea zăpada pe frunți
Și grijiile lumii ne sapă
Și mâine cu toți vom fi mai cărunți...
— Ni-i vrerea aicia să facem azi munți,
Ci vremea încet, ca o apă,
Pe lume cu dânsa ne poartă mărunți
Și'n noaptea uitării ne'ngroapă —

Cât gâlgâc viața'n noi viiforos,
Să spumege vinu'n pahare
Să bem hăulind vom uita cât de jos
Ne-apasă durerile-amare.

Din viață să facem un hohot cumplit,
In chiot să râdem de toate...
Noi singuri, prieteni, pe drum ne-am jertfit
Și multe din visuri pe drum ni-au pierit...
Jelirea lor azi nu mai poate
Să'nvie din morți ce'nghițit-a pământul :
— Pieteni, uitați, e cuvântul.

Inbirile duse, în clipa de-acum
Sunt flori ceși pierdură parfumul
Și toate's în urmă, departe, pe drum...
— In van cânta-vom : In suflete-acum
E doar amintirea, doar scrumul —

Deaceea : Uitare ! — Prieteni în cânt
Ierfați cuvântarea mea gravă,
Prea știu că toți suntem clădiți din pământ
Și viața-i doar cupa de-otravă —
De râdem sau plângem cu toți bine știm
Că'n lume noi cupa goim —

Otrava să fie mai dulce pușin
Ș'o bem azi în două cu vin —

Să bem, căci știm bine, în viața de-apoi
De-osândă nimic nu ne scapă
Să bem cu nimica nu ducem cu noi
Și veșnic uitarea ne'ngroapă.

EUGEN VICTOR

timp fericit, după care Concertul nu va fi
nici el o culme și un punct terminat, ci
un început — ceva ca ultima filă a unui
calendar a unui an bun, pe care o rupi
pentru a privi ziua dintr-o altă de la
care aștepti mai bine încă.

In seara aceea, după ce Marcian cercase
să corecteze tăcerile vorbind cu Drăgă-
nescu plecase mai de vreme ca de obi-
ceiu. — lăsând pe Elena tot așa de mol-
comă și de decisă. Ii da impresia conta-
gioasă a unei ființe cuprinsă în semi-
somm de un vis plăcut. Nu se întreba care
vis. Ea, neobiceiuită cu fenomenele sensi-
bilității, le suporta inocent și vizibil, fără
de controlul conștiinței de sine. Drăgă-
nescu nu cuteza să creadă că ziua aceea
se petrecuse așa de bine. Numai douăzeci
și patru de ore dspărțiau încă de marele
Concert din Bach.

H. PAPADAT-BENGESCU

ția, muzica o liniștia, îi da o certitudine
absolută. Era o plutire pe o mare fru-
moasă cu porturi unde aterisa fericită.
Sunetele clădiau geometria solidă a unor
orase albe inundate de o lumină egală
care se difuza treptat.

Prin acele cetăți mîmunate trecea ra-
dioasă. Portativul era un anfiteatru feerie
pe care se proiecta arhitectura marmo-
reană a palatelor. Pe temelia coardelor,
notele punctau desenul grădinilor, arpe-
găile curbau columile și din cheia de sol
căderi de apă trimiteau un șipot fluid,
sau numai o pânză de răcoare, un pa-
zienjen vaporos ca răsfirarea fină a unui
jet-d'eau.

Apoi seara cădea în acorduri minore
peste Cetăți.

Ritmul cu frază largă sau șoapta minu-
țioasă a lui Bach, nu părăsiau nici un
moment o idee gravă, o emoție concen-
trată, cu desenul tras sigur printre me-
andrele armonioase.

Sunetele scoteau reliefurile unor efigii
nobile și modulațiile aveau sugestii vir-
tuoase. Se înălțau rugăciunile simple ale
unor iubiri fără duplicitate cu ascensiune
senină ; iubiri nălțate de un suflet victo-
rios, fără de fast și vanitate, trecând peste
obstacolele învinse de măiestria sufle-
tului.

Și meru cecca siguranță, care lega
cetățile vizionare una de alta cu un fir
nintrerupt și lin.

Așa asculta azi Elena defilând Prelu-
diul, Fuga, Concertul, Oratoriul.

Nu-și dete scama de momentul când
Choralul se substituise instrumentelor.
Recunoscua bucata auzită când-va la Var-
șovia ca și cum în alveola urechilor se pă-
strase memoria melodioasă și acum se deș-
teptă. Orga era o pedală și o clapă unică
pe care Marcian neteza unitatea vocilor.
Cum în auditoriu circula un murmur de
admirație, Elena se uită în jur mirată că
și ceilalți se bucură. Știa că ea nu a răs-
turnat nimic din cochiliile în care se acu-
mula melodia numai pentru ea singură.

Marcian în ziua aceea nu părăsia nici
un moment executanții, sta cu ei laolaltă.
Deși nepremeditată procedarea marelui
artist creca muzicii o stare de fapt ex-
celentă și una morală la fel muzicanților.
Soliditatea cu opera și cu animatorul de-
termina o interpretare desăvârșită.

In realitate Marcian se adăpostise aco-
lo de un sentiment de teamă pricinuit
de acel Choral pe care i se părea acum
că îl oferă Elenei, ca pe un buchet, de
flori rare e drept, dar cu manșetă de
hârtie la o aniversare de familie. Sentim-
ent de ridicol și de emoție desul de
caracteristic.

După ce întreg concertul i se strecurase
pe dinainte ca un vas fantomă melodos,
Elena nu știa când și cum s'a terminat și
au trecut cu toți în confortul hallului
mare. Văzu ca printr-o oglindă grupuri
care se legau și se deslegau plăcut, pe
când Marcian și Drăgănescu făceau ono-
rurile, unul cele artistice, celălalt cele de
amfitrion. Ea strânsese cu mâini moi mâini
amabile de oameni recunoscători, recunos-
cătoare ea singură, cașicum ar fi fost
oaspele fericit și adulat al unei sărbători
mișcătoare. Auzi ca dede parte pe Mar-
cian spunându-i aproape intimidat că a
trecut și Repetiția. Nu făcu ecou acelui
regret. Uită chiar să-i mulțumească de
Choral, așa de pătrunsă de bucurie vă-
dită că nu avea nevoie de cuvinte. Ei nu
i se părea că Repetiția a trecut. Avea
sentimentul unei zile care a încheiat un

Sosise ziua repetiției generale pregătită
de atata timp de Doamna Elena Dră-
gănescu. Hallipa cu pasiune și metodă.

Indelung pregătită cu zel sistematic, a-
poi așteptată cu răbdare și socotință,
iar în ultimele zile cu o enervare nepre-
văzută.

In ajun Elena simțise o slăbiciune tru-
pească și sufletească de convalescent și
dela aceea slăbiciune trecuse lesne la un
somm adânc. Se sculase în dimineața ge-
neralei odihnită după acel somm liniștit
și rămăsese învăluită de o beatitudine în
care orice preciziuni se topiau.

Ideia invitațiilor, a muzicii de după a-
miază, erau idei benigne și distrate. Vroi
să orânduiască câteceva dar ezită, lăsă
mai bine să dispună atunci chiar pe loc,
de acord cu Marcian. Fie că lene, fie că
neîncredere în sine, simptomele erau noi.

Dete numai ordinile pentru ultima re-
vizuire a apartamentului și în loc de a
supraveghia operația dela înălțime, îi
veni gustul să se plimbe și comandă au-
tomobilul.

Bărbatul ei care se deșteptase plin de
grijă, rămase încântat de dispoziția în
care o vedea.

Cu întârziere Elena sosi la dejun când
Drăgănescu începuse a se teme de vre-un
accident. Apucase drumul Prundenilor,
gata să se ducă până acolo, cu dorința su-
bită de a vizita mormântul mătușei Gra-
matula și renunțase cu regret numai vă-
zând ora înaintată.

Plinul aer și plimbarea îi schimbaseră în-
că mai mult direcția ideilor dela progra-
mul zilei, totuși nu se abătuse dela dru-
mul drept al gândurilor mai profunde.

Pelerinagiul sentimental spre Grama-
tula nu era străin de Concertul Bach.
Printr-o filtrare a elementelor care com-
puneau acel concert se alesese din ele e-
sențialul și o îndrumase într'acolo. Elena
nici acum nu era fără de busolă, dar a-
cul de direcție își desena unghiul nou.
După dejun dormi pușin și puse un timp
mai lung ca de obicei pentru tualaeta ei
totuși simplă.

Sosirea oaspeților se făcu aproape în a-
fară de controlul ei, prin mișcări favora-
bile care îi așeza prielnic. Printre ei Ele-
na sta ca o simplă auditoare. Simți emo-
ția vizitorilor care se acordă numai ca pre-
gătirea unei desfătări ce se oferă, fără
conștiința responsabilităților.

Amănuntul material și ordinea siste-
matică a lucrurilor îi scăpa cu totul. Pre-
zența unor figuri noi de femei și bărbați,
profilajii acolo pe estrada joasă înapoia
concertanților, o făcu să plece capul tare
în jos fixând romboul strălucitor al par-
chetului. Erau cântăreții Choralului pe
care abia azi era să-l audă întâi: Cho-
ralul promis și dăruit de Marcian.

Elena asista la repetiția generală a
concertului Bach, ca o elevă silitoare la
o distribuție de premii. Nu își dete sca-
ma de succesiunea precisă a numerilor
din program, nici de atitudinea asisten-
ței în pauze. O rumoare ușoară de mătă-
se și delectare o cuprindea în semnificația
ei satisfăcătoare. Numai sgomotul aplau-
zilor ca trecut printr'un frunziș de pă-
dure îi da o anxietate care o făcea să-și
ascundă capul parcă în broboade, pentru
a-l feri de acel vuiet uniform, iruptiv și
asurzitor de morfimizarea ei. Ii mai da
impresia asemănată cu lama unui val de
mare care se formează unde-va neaștep-
tat și se sparge de umerii tăi încovoiați
subt amenințarea bucuriei.

In schimb de îndată ce începea execu-

CARNET FANTAZIST

Substratul mișcărilor literare

În jurnalul fraților Goncourt — faimosul „Jurnal” care a făcut atâta vâlvă — precum și în corespondența lui Flaubert, sunt unele pasagii privitoare la prânzurile Magny, cari pun în lumină dedesubtul evoluției bogatei eflorescențe din literatura franceză în vremea celui de al 2-lea imperiu și a 3-a republică; rădăcinile și mai ales seva care alimenta această eflorescență, tocmai într'un moment de criză, când Romanticismul își dădea ultima suflare și când se părea că izvoarele de inspirație sunt secate.

Asupra acestei mișcări nu arare ori s'au făcut afirmații eronate, explicațiile pe de o parte.

Așa de pildă, cei ce se complac a eticheta cu rigurozitate pe scriitori, au dat Parnasianismului de întemeitor și șef când pe Leconte de Lisle, când pe Heredia.

Dintre acești doi, Leconte de Lisle era cel mai puțin desemnat pentru o asemenea calitate, deoarece dacă el întrunește majoritatea caracteristicilor acestei școli, principale de multe ori îi lipsește: ex. „La fontaine aux lianes” și mai ales „Les chansons ecossaises”.

Heredia este fără îndoială un elev excelent care a dus la perfecțiune formula acestei școli, însă cine a dat această formulă?

Theophile Gautier.

Pare ciudat: șeful Parnasianismului, Theophile Gautier, impetuosul „gillet rouge” dela vijelioasa premieră a lui Hermani, unul din cei mai fervenți obișnuiți ai „Cenaclului”?

Nu trebuie însă uitat că mai toți copiii Romanticismului au fost copiii ingrați sau teribili „dela Musset până la Sainte-Beuve” chiar.

Încă, cu câțiva ani înainte, se observase o evoluție la Gautier care întrezărea orizonturi cu totul străine școlii ce apăsese odată cu căderea „Burgrivilor”.

„Emaux et Camées” marchează un punct capital al acestei evoluții. Gautier dădea poeziei o altă semnificație. Și la unul din prânzurile Magny el se adresează lui Taine în termeni foarte categorici.

— „Taine, dar cazi în idiotismul burghez — zice el — să ceri poeziei sentimentalism sau chiar sentiment. Dar nu asta e poezia, ci cuvinte strălucitoare, cuvinte de lumină, cu ritm și muzică asta e poezia. (Ai crede că sunt vorbele d-lui Minulescu). Cuvinte, mă'nțelegi Taine; nimic decât cuvinte, linii și culori — și a-dăoga — „Pentru mine nu există decât lumea exterioară.”

Aceste vorbe cari schițează întregul program al noiei școli literare au o semnificație adâncă, arătându-ne caracteristica nu numai a Parnasianismului și — prin contrast — a școlii imediat următoare, dar și a tuturor mișcărilor de acest fel și mai cu seamă descoperind la ce se reduce ele: o înfimă deplasare a centrului compasului în acelaș cadru.

Ce este Parnasianismul?

Este un clasicism regenerat, un clasicism echivalent celui din secolul XVII-lea.

Numai „echivalent” fiindcă — deși ales din acelaș cadru — modelul, motivul de inspirație nu e acelaș.

Clasicismul sec. XVII-lea a fost tot atât de impersonal și rigid ca și Parnasianismul și atât de pasionat de antichitate. Deosebirea capitală este însă cauzată tocmai, sau mai bine zis „numai” de această schimbare de model.

Clasicismul prim era interior, cel de al doilea e exterior. De ce? Fiindcă primul lua ca model sufletul antic răsfrânt în literatură și mai ales în teatru, pe când modelul Parnasianismului este marmura rece a Venerei dela Milo, perfectă însă rece. Și dacă uneori această marmoră glacială pare a se anima, a se încălzi, e datorită numai perfecțiunii exterioare care dă iluzia vieții.

Să deducem că generația de scriitori cari au cultivat această formulă literară, a avut într'adevăr această „secheresse d'âme”?

Ar fi riscat.

De sigur, trebuie să ținem seamă că atât la Magny cât și la ceaiurile editorului Lemerre, frecventau oameni de știință ca Marcelin Berthelot și Claude Bernard, politicieni ca Xavier de Ricard și cunoscători ai limbilor antice și orientale, ca Merimée și Renan. Să nu uităm că Sully Prudhomme fusese un bun elev la școala Polytechnice.

Împreună cu Taine, toți acești pozitiviști au exercitat o influență incontestabilă asupra poezilor Parnasieni cari în locul perifrazelor de altădată, dau acum definiții precise și arid științifice. Cum vorbeau de pildă despre lună Hugo și Musset și cum vorbește Leconte de Lisle.

„Debris d'un globe mort, au hasard dispersé”.

Însă această imposibilitate este datorită într'o oarecare măsură și unui snobism involuntar, inerent vârstei dezvoltată într'un mediu ca cel pomenit mai sus.

Dovadă e că de multe ori marmora se colorează și vine un moment chiar în care un Parnasian rupe această formulă, înlocuind-o cu alta, fondând Symbolismul.

Acest derogator și novator, nu este nici Verlaine cum au spus-o eticheteurii, nici Mallarmé ci Sully Prudhomme. Sunt două strofe de Prudhomme tot atât de semnificative, ca și cuvintele lui Gautier citate mai sus.

Je suis las des moti je suis las d'entendre
ce qui peut mentir
J'aime mieux les sons qu'au lieu de
]comprendre

Je n'ai qu'à sentir
Une melodie où l'ame se prolonge
Et qui sans effort
Me fera passer de l'oubli au songe
Du songe à la mort.

Prin urmare Symbolismul este o a treia formă a clasicismului și aș îndrăzni să spun cea mai superioară dacă Mallarmé și după el atâția alții nu ar fi dus această formulă la excese reprobabile.

Secolul al XVII-lea imita literatura antică, imperiul al 2-lea plastica antică, republica a treia ia ca model sinteza celor două modele precedente, ecoul acestei sinteze.

În locul marmorei reci și precise, avem acum rumoarea aceea vagă care plutea deasupra minunatei cetăți aproape de vis: Alexandria; rumoare compusă din refrenuri rătăcite, voci și răsete argintii de femei spirituale și lascive, ecouri de flaut și lathuri; rumoare depărtată rulând în aude învaluite de parfumuri orientale.

Parnasianismul prin preciziunea sa, a-

vea un categoric supărător ce se făcea uneori culpabilă de emfază. Un poet făcând portretul, fotografia chiar, a unei femei, involuntar avea aerul de a o impune ca tip de frumusețe.

Symbolismul înlocuind modelul a remediat minunat acest defect înlăturând în acelaș timp și un pericol.

Trebuie să recunoaștem într'adevăr, că o operă de artă ne impresionează cu atât mai mult cu cât ea se leagă mai mult sau mai puțin strâns printr'o analogie, sau numai vagă asemănare, cu ceva ce ne a fost drag cândva, cu cât putem recunoaște în ea ceva din noi înșine.

Parnasianismul cu preciziunea sa, nu permitea asemenea recunoașteri. Din contră Symbolismul luând ca model muzica, satisface pe deplin această slăbiciune a publicului. Căci muzica este prin excelență „Arta vagului” care dă fiecearua cece dorește.

Muzica nu insistă, sugerează numai, lăsând câmp liber imaginației. Și dacă un Berlioz și mai cu seamă un Liszt au încercat să facă din muzică o tribună Debussy în cele două cărți de Preludii a arătat în mod magistral adevărata ei menire.

Symbolismul este o muzicalizare a poeziei, el se adresează tuturor și nimănui, deschizând larg porțile imaginației care poate face „dintr'o lacrimă o marmoră”.

Je fais souvent ce rêve étrange et pénétrant
D'une femme inconnue et que j'aime et
[qui m'aime
Et qui n'est chaque fois ni tout à fait la
[mème
Ni tout à fait une autre et m'aime et me
[comprend

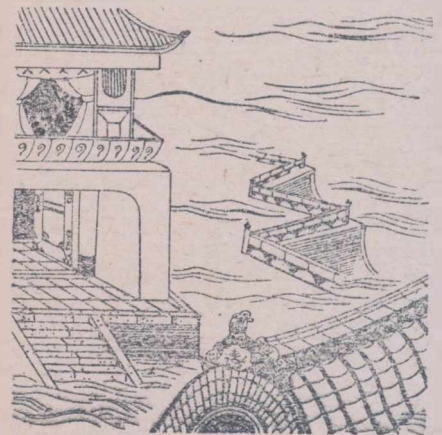
Son nom? Je me souviens qu'il est doux
[et sonore
Comme ceux des aimées que la Vie exila
Son regard est pareil au regard des statues
Et pour sa voix lointaine et calme et
[grave elle a
L'inflexion chère des voix qui se sont tues

Și mai târziu Albert Samain în care se găsesc multe reminiscențe din sărmanul Lelian va dori

„Viotes d'or et pianissim amoroses
Je rêve des vers doux, mourant comme
[des roses

Iată dar la ce se reduce mișcările literare; se mișcă puțin piciorul compasului din centrul cercului și cu un centru din acelaș cerc se duce un nou cerc ce are multe, foarte multe puncte de contact cu primul precum și cu cele următoare.

P. IGIROȘIANU

La centenarul călătoriei lui DINICU GOLESCU

„Părinții noștri au fost sedentari. Copiii noștri vor fi mai vărtos pentru că nu vor avea, ca să se deplaseze, de cât pământul. A face un drum ca să iei măsura gîbului, tot mai are pentru noi un oarecare interes; dar după noi? Inconjurul cuștei va fi repede terminat. Hugo, în 1930, ar fi scris: „Copilul va întreba: — Pot să dau o goană până'n Indii? Și măică-sa îi va răspunde: la și gustarea cu tine“.

Paul Morand: *Rien que la terre*

Nu voi susține că e cel mai potrivit epigraf, la cele ce vor urma despre o carte de acum un veac, rîndurile de mai sus dintr'o carte destul de melancolică dar și de neastîmpărată modernitate, cum e relația de călătorie a lui Paul Morand.

Dar că este, totuși, unul din epigrafele ce se impun, cu promptitudinea și vehe mența contrastului, aceasta e în afară de orice îndoială. Nu e vorba numai de o literar-gratuită exagerare. Dar când părăsind jurnalul filmat (și nu este locul a spune pe cât de instructiv) al lui Morand și după ce l-ai auzit tînguindu-se că pământul e uimitor de mic și că singură încetinea corăbiilor te face să te mai îndoiești de adevărul ăsta, pornești cu logofătul Dinicu Golescu, din târg în târg, cu poșta și la răstimpuri cu diligența — cu alyagen, notînd cu aplicată aritmetică numărul poștelor și numele stațiilor, nu poți să nu cedezi acestei savuroase antiteză și să pui în fruntea rîndurilor despre un adevărat sedentar, cum a fost Dinicu Golescu, epigraf demonstrativ al unei civilizații de express. Mai ales că o antiteză este prin definiție un cristal de două geometrii și că deosebirile dintre termeni lasă adeseori, destule punți și asemuirilor.

Și este fără îndoială cazul și pentru acești doi călători, spînzurați la capetele axei unui secol — dar totuși pe axa unui școl, care vibrează în toată lungimea ei și-și comunică dela un capăt la celălalt, ecouri înrudite.

Acesta e un fel de a spune că lucrarea logofătului Dinicu Golescu — „Insemnare a călătoriei mele făcută în anul 1824, 1825, 1826“, care acum un veac tocmai în ziua de 2 Septembrie 1826 primea imprimaturul censorului Petrovici, de a se tipări în crăiasca tipografie a universității ungare din Buda — că lucrarea marelui logofăt, este nu numai documentul pe care o conțințența festivă îl scoate de sub clopotu-i de cristal să-l expue contemporanilor, că însemnătatea lui nu e numai istorică, dar că dintre paginile acestea poroase pe care cirilicile stau îngrămădite asemeni albinelor la urdinișuri, se desprinde zumzetul unei mari conștiințe, freamătul unui suflet îndurerat și entusiast, predica unui mare convertit, cum așa de bine l-a numit d. Iorga, într'un cuvînt, confesiunile unui temperament de moralist și de scriitor.

Cînd în lucrarea sa franceză din 1905, Porpiliu Eliade numea pe Dinicu Golescu „întăiul roman modern“, lucrul putea să pară exagerat, mai ales că venea dela un istriograf dublat de o contagioasă rezonanță sentimentală. Și totuși formula e mai mult de cât fericită.

Un călător atent la toate curiozitățile evropenești din epoca sa, la tot ceace era așa de deosebit de ce lăsase în patrie, o judecată urmăriind cu vigoare deosebită, căutînd să caviteze, neluștat, pentru

stările din țară și pentru pildele de peste graniță, un suflet generos, cum numai un pocăit întors din drumul greșit al orientalismului putea să fie, o minte limpede, capabilă să organizeze vastul material pe care această călătorie îl acumulează, zîdindu-l pe bara de oțel a iubirii de Patrie — și nu e mai impresionant imn al iubirii de Patrie decît leit-motivul gîndului la țara lui din însemnările lui Dinicu Golescu — iată atîtea însușiri pentru care marile logofăt merita epitetul de întăiul roman modern. E de ajuns de altfel de a spicui corespondența de pildă, a vornicului Barbu Știrbey care în vara lui 1796 își făcea cura de apă la Carlsbad (la Carlsbad, cum zice el) bucurîndu-se de cunoștințe („prietesug cu mulțime de grofi și prinți am făcut“) de șpațiri pe la grădini, de mese și baluri și terminînd între

DINICU GOLESCU

îngîmfare și satisfacție („că așa trai n'am trăit de cînd sunt“ — „celor care le dă mâna a cheltui, aceia vin pă alci“), a spicui, zic, în prealabil, aceste mărturii tipice pentru o epocă — și a trece în urmă la adnotările pline de serioasă gândire critică din lucrarea Golescului, pentru a înțelege și cât era schimbat, în principate în atmosfera morală dela începutul secolului XIX dar și cât de mult Dinicu Golescu era omul aceștii vremi, în pasul căreia mergea și ritmul căreia îl accelera cu osîrdia scriselor și faptelor sale.

De oarece — și poate că nu e de prisos a o spune măcar și în treacănt înainte de a vorbi de însași relația călătoriei lui Golescu, logofătul, fiu al banului Radu Golescu, om nu numai bogat dar și de distinctă umanitate, cum testamentul lui lasă a se vedea, logofătul Golescu, trăia într'o epocă în care semnele unei renașteri mijeanu în cât mai multe inimi. Pentru Țara Românească am aminti numai pe ieromonahul Eufrosin Poteca, profesorul de filozofie din vremea aceea și pe Paris Mumuleanu, autorul „caracterurilor“ — primitive satire sociale, — dar mai ales moralistul acela admirabil prefețe în care proza rînduște să crezde totace ver-

sul se arătase incapabil. A spune că la căteși trei, la Golescu, la Poteca și Mumuleanu, aceeași este materia preocupărilor, gîndurilor și reflecțiilor, că din acelaș imbold de a sluji Patria, de a ridica norodul, de a stăvili luxul și de a împărăția întunericul neștiinței — pornesc toți, a adăoga că traducătorul lucrării dela 1812, a lui Thornton despre starea din principate, și care, nu e încă lămurit de va fi fost Poteca sau Golescu, (dar proces este) aceleași gînduri le deapănă în prefața traducerii, a consemna aceste lucruri, înseamnă a delimita o epocă în lăuntru căreia dacă sunt mai mulți semeni, unul este numai despre care se poate spune că e întăiul între semeni. Și acela este Dinicu Golescu. Și temelul pentru care i se cuvine această întăietate — „întăire“ cum ar zice în savuroasa lui limbă în formație — este tocmai „lusemnarea călătoriei“ apărută acum un veac.

Este, cu atît mai firesc prin urmare, înainte de a porni pe drumurile apusului, cu acest agreabil călător, care sub vestiminte orientale ducea cu sine cea mai autentică inimă modernă, să spunem că Dinicu Golescu a presărat aceleași gînduri de programă socială și în prefețele altor lucrări precum în „Adunare de tractaturi“ „Adunare de pilde bisericesti și filosofesti“ sau în „Elementuri de filosofie morală...“ sau în „Inștiințarea pentru școala din satul Golești“ pe care o redeschide și o modernizează în 1827. Dar că, deși făcînd parte dintr'un program, și al său și al epocii, gloria lui Golescu, va fi totdeauna această călătorie, mai puțin prin materialul documentar, de mare semnificație socială, plin de interesante sugestii, cât prin accentul personal, prin pulsul emoțional care svăcnește sub fiecare rînd, pentru că mai presus de toate, Dinicu Golescu sete un admirabil scriitor și cartea lui, o călătorie și amuzantă și excepțională în pămînturile virgine ale literaturii noastre dela începutul secolului al XIX.

Mișcarea eteristă din principate și reacțiunea lui Tudor făcără ca începînd în Martie 1821, svonuri de nesiguranță să umble prin București, caimacanii și agenții consulari să plece, care la Rusciuc care peste munți, la Sibiu și odată cu ei atăția dintre boieri, anume rusofilii. Spătarul Bălcanu începuse rechizițiile pentru Ipsilante, călăreții lui Tudor, străbăteau orașul cu steagul defșăsurat, tîrgul era prins între focurile încrucișate, ale lui Ipsilante dinspre Buzău și ale lui Tudor dinspre Craiova, iarna se răsăndise și între 23 și 24 Martie o zăpadă strașnică urmată de inundații ce prefac cartierele — după expresia consulului prusian Krenuchely — în adevărate insule, se abate asupra Bucureștilor. Mitropolitul Dionisie cu o seamă de boeri divaniți sunt sechestrați de oamenii lui Tudor în casa de țară, dela Belvedere, a lui Dinicu Golescu și în urmă, ajutați, sub pază armată, să se refugieze.

Scriitorul nostru, cunoscut și mai înainte pribegiile, de pildă aceea din 1802, dinpreună cu Mihai Șuțu de spaima pazvangiilor, cu care prilej vizitase Avricul și se minunase de parcul baronului Bruckental, pe care în drumul dela 1824, îl găsește în mai mică înflorire. Vizitase și Rusia, ale cărei biserici îl cuceriseră de finitiv încât la Pesta fiind, nu scrie despre biserici: „ași fi cuvîntat și pentru frumusețea bisericii, dar cine au văzut bisericile Rosii, poate numai pentru Roma va vorbi“. Pribegia de acum, rodnică între toate, va ține din primăvara lui 1821 și până în 1827 cînd se întărnă între vînturi bră după cum amintirăm, în-

tre rusofilii devotați și în 3 Martie 1826 îl găsim iscalit, alături de mitropolitul Dionisie, de episcopul Marion, de Al. Filipescu și Racoviță, pe adresa către cancelarul Nesselrode prin care emigranții dela Brașov se îndurează de pierderea Țării lui Alexandru, aduc urari și-si exprimă nădejdi la urcarea pe tron a lui Nicolae I. La Brașov fiind, unii dintre emigranți iau lecții de franceză cu dascăli anume, scriu rapoarte și memorii a căror mare majoritate o redactează francezul Claude Coulin, pun la cale o societate literară, preconizează un dicționar, Golescu întreprinde călătoria de inițiere în trei etape dintre care ultima, pentru așezarea copiilor, în școlile apusului.

„Insemnarea” călătoriei lui Dinicu Golescu începe după un cuvânt către cetitor, crez de înaltă conștiință națională din care nici un rând nu poate fi trecut cu vederea, până într-atâta cuvintele se îmbină unul într-altul și simetria logică e urmărită până în ultimile ramificații ale expresiei, („dar cum puteam, ochi având, să nu văz, văzând, să nu iau aminte, luând aminte, să nu asemăn, asemănând să nu judec bimele și să nu poltosec a-l face arătat compatrioților mei”) — începe zic, cu descrierea locului de reședință, „Kronstadt, ce-i zic românește Brașov”. Din Brașov, de altminteri, pleacă Dinicu Golescu, în toate etapele, fie că urmează via Cluj-Oradea-Mare-Pesta fie: Sibiu-Arad-Iesta, fie: Sibiu-Timișoara, Seghedin-Pesta, străbătând astfel pe trei drumuri pusta ungurească, a cărei cultură a pământului nu se oprește s'o laude și s'o opue stărilor din țară. Precum tot dela Brașov pleacă și în 1825 în drumul spre Târgul Mureș unde notează: „locuitorii cei mai mulți sunt Unguri și Români puținte”. Dar pe orice drum ar porni, vorbim de grimele trei căi, toate pentru Dinicu Golescu duc la Viena, a cărei tihnă, bună orânduială, obștească viețuire „veselă și fericită” nu se ostenește să o cânte în repetite rânduri încât și când sfârșește lucrarea după ce abătându-se pela Passau se întoarce iar în Viena, s'ar socoti vinovat, zice dânsul dacă n'ar cuvânta din nou despre frumusețea și liniștita viețuire a vienezilor.

Brașovul și Sibiuul, cele două orașe „cetațuite” ale Sașilor, îi dau prilejul să însemne hărănicia acestora, gradul de civilizație, munca pământului, cu îngrășăminte și ogoare, bunăstarea muncitorilor („iar Sas cu piciorul gol, nu să va învrednici nimoni să vadă”), predicile preoților de două ori pe săptămână, „gloaba la cutia satului” — amendă dela zece creștari la un fioran hârtie pentru cei nenumărați povăzitorilor ca și orânduiala școalelor „unde nu este copil măcar de șelar, măcar de ștengar, a nu merge spre câștigarea luminii”. La Sibiu notează muzeul Brukental: „și acia are baronul B. o mare casă întru care are Viliotică cu cărți deosebite și strănsoare de cadre vrednice de vedere, și multe lucruri din vechime și destule bucăți de metaluri cu pământul lor nelucrat”. La Turda e locul unde „s'au omorât prea slăvitul Domn Mihai Vodă Viteazul, în bătaia ce au avut cu Austria” — și cumpătarea aceasta e destul de semnificativă cu toată rezerva ei. Clujul are și case urâte, cu strașina prea eșită, pe lângă zidiri mari, ulițe frumoase pentru lăpimea lor, neamul acesta, e foarte iubitor de străini, însă norodul unguresc nu este fericit: „sânt îmbrăcați prost, au lăcuințe proaste și fără de multă avere”. Oradia mare (Grosvar-dain) e străbătută de apa Kiorioș (deci Crișul); urmează o descriere a pustiului ca o mare năsfârșită și o reflecție pregnantă în simplitatea ei: „pe asemenea drumuri călătorind omul, și pe mare, cu-

rând trebuie să îmbătrânească”. Locuitorii Ungariei zunt de plâns, muncesc până la 200 de zile l'astăpânul moșiei, dar tot sunt mai fericită de cât Români care lucrează numai 12 zile pe an, de cât numai că „de cum se maște și până moare nu au de decăt: „ado bani! cu felurimi de mijloace prefăcute, în auzire numai drepte”.

Peșta îl reține cu sălile de disecție, (odăi cu bucăți despărțite din trupul omului în multe felurimi tăiate”) cu colecțiile teratologice („copii adevărați, în vase mari de sticlă puși în spirturi, cari s'au născut pociti și alții câte doi lipiți”) cu biblioteca, cu colecțiile numismatice, cu piețele a căror descriere o amănunțește, cu un teatru mare „adecă casă de comedie”, în care încep 5000 de oameni și pe a cărei „stenă” începe „ostași călăreți cu tunuri dinpreună” și mai ales cu baia căreia îi consacră una din cete mai somptuoase și mai uimite descrieri — atât pentru interiorul băilor, cu scaune îmbrăcate cu stofă, cu oglinzi mari din tavan până în pardoseală, cu haine de îmbăiat foarte bune și curate, cât și pentru grădina din prejur având un havuz cu șadărvan, cu alte cuvinte bazin cu jet-d'eau cum am spune astăzi, înlocuind un pitoresc lingvistic cu altul. Nu uită mulțimea de „fiachere, adecă carate și caleşci”, care stau la dispoziția publicului, ce are să meargă în oraș sau afară „sau cu apropiere sau cu depărtare”. Pentru Buda, notează casa de observație astronomică, cu glosa în josul paginii: „lăcuință de profesor, cu toate felurimile de ochianuri, ce caută la mișcările comiților, planitelor” și în deosebi plimbarea minunată pe podul ce leagă Buda de Pesta. Locuitorii cunosc oștiapănire liniștită, de oarece desigur, „acești orașani, parcă au dascăl pe liniștita viețuire a Vienzilor”. În drumul spre Viena, Pojonul sau Prezburg unde în 1825, Septembrie 25, asistă la „incoronăția a Măririi Sale Împărătesii a Împăratului Austrii I'rațisc al doilea” îl mănește cu deosebire dintre alaiul de aici și cel din țară, la prilejul paradieiilor, cu dragostea ce mărturisește acolo norodul, cu mulțumirile bucuroase ale Împărătesei, nu ca la noi unde „când un mic se închină celui mare acela îi răspunde numai cu o căutare a coadi ochiului”.

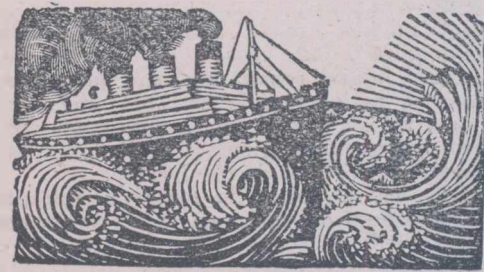
Viena, marea slăbiciune a lui Dinicu Golescu, ea singură ar trebui să ne reție în delung, pentru tot ce consență marele logofăt, ca gospodărire, ca școli, teatre, muzee de arme și zoologice, spitale dintre cari pe cel al nebunilor n'are noroc să-l vază, („căci nu mi-au dat voc doctorul, cerându-mi iertăciune, pricinuind, că sânt mbrăcat, cu haine turcești și cum mă vor vedea, toți se vor tulbura atât, încât spitalul se va amesteca”), cu celebrele grădini din prejur, cu lostării pela cari, fumatul e sau nu oprit după împrejurări (ciubucile slobode” sau „ciubucile nu sunt slobode”) dar mai ales prin „cuvântările deosebite”, vaste intermezzuri didactice, pe care Dinicu Golescu le deschide, în mijlocul descrierilor și mai cu osebire, când orașul, în care poposește îl uimește cu bună viețuirea, cum e în special, cazul Vienii. Acum vorbește marele logofăt de lux și de cumpătarea vienezelor, precum că muerca cea proastă sau doamna cea de noblețe se îmbracă cu cuviință, nu punând pe ele cala noi, „cutia lui Bucur”, de le-ar socoti cineva pe vienezese sărace și pe ale noastre „milioniste”, că „ar fi mai bucuroase să le moară copiii de foame, de cât să iasă la plimbare, fără de a avea pe rochie alte o sută de bucățele înfeliurimi cusute, ce le zic garnituri, carele este o îndoită cheltuia-

lă” — ceeace a și silit pe Eufrosina Po-teca să strige la paradie, („nu silit di vre-o vrăjmașie, ci din iubirea către nația lui”) că „stofele în toată Evropa l'port comedienții; dar cine și-au apropiat auzul, după auz judecata, și după judecata hotărârea, care au făcut”.

Urmează descrierea minunată a parcurilor: Belvedere, Șenbrun, despre care un boer vrednic de smerenie i-ar fi zis că ma mulțumit ar fi să fie grădina la această grădină de cât Bam în ticăloasa țară Românească, cu foisorul în care e instala un ascensor („pat cu meșteșug, pe car șazănd omul, cu răpezițiune îl sue dea supra învelșului”), grădinile dela Bader și dela Elenatal și iarăși un admirabil intermezzo social, cuvântări deosebit despre stări din afară și dela noi, o im-presionantă mea culpa a unui boer ce s'a conformat tradiției neomeneoase din Patrie, amintiri din cariera lui de dregător, un tablou sfșietor al birnicului din Țara Românească; o schemă a acelei societăți literare, începută dela Brașov și continuată la București în chiar casela logofătului și având de secretar pe Eliade, o pledoarie pentru stabilitatea și salarizarea fixă a dregătorilor pe care a fi bine să le ia atât cei mici cât și fiii nobleții, „dela cea mai de jos treaptă și fieșcare după așa învățătură și cunoștință s'ar sui până la cea mai din sus” — motiv de adevărată și legitimă mândrie nu ca acum de se mândrește, pentru „metalul pământului”, din care își fac anterie de fir, și pentru părul cămălii cu care se încing și pentru „pielea samurului și a răsului pentru care și de răs am rămas”.

Admirabil joc de cuvinte pe care îl întâlnim aproape identic, în prefața din 1825 la „Caracterurile” lui Mumuleanu (semn pentru circulația unor aceloraș maxime și acelorași tendințe morale) „prejuim blava răsului mai mult de că buna economie și smerenie, nejudicând că aceasta nu ne face cinsto ci mai vartos ne adaogă răs și defăimare dela celelalte neamuri”...

Vom trece însă și din necesitate nu vom stăruii pentru atâtăa pagini de poezie și de observație, așa cum însuși logofătul în drumul dela Viena la Trieste nu putu face mai multă băgare de seamă de oare ce călătorii cu repedele aivagene, și vom enumera în pripă și dintr'o firească mustrare de cuget care ne-ar urmări tocmai în ziua aceasta festivă, vom aminti, măcar numai de delicioasa descriere a vaporului curier care-l duce dela Trieste la Veneția („corabie care merge pe mare cu un meșteșug de foc”) cu enumerarea osiilor și angrenajelor, cu cele două roate laterale care „lasă în urmă două coade de spumă lungi, cu „mechanica” și coșul prin care ese „căldura cu abureală întocmai ca la cazanul care scoate rachiu”, și de descrierea Veneției cu palatul dogilor, renumit pentru ale lui „ștoțaturii arhitectonicești” de marmoră și ale lui „scosuri” (basoreliefuluri) lucrate în aur, de Milanul pe care îl socotește cel mai fumos din orașele numite „pentru întăirea frumusețării” unde nu stă-

de cât o zi și jumătate (motiv să fie roape scuiat de un neamț cu care se luda în mare la Trieste, când află acesta re stătuse 3 luni și jumătate, cât de pu- și stătuse logofătul nostru); Milanul pe re cu câțiva ani mai înainte (duios igronism cu aproximație! în 1821, endhal era invitat să-l părăsească pen- și legăturile lui notorii cu cărvunarii, Pavia cu cele mai bune școale și Min- enul, unde lasă la Institut pe fii săi aduși și Alexandru, și Elveția cu superi- ra luminare a norodului, Geneva cu oli renumite, la a cărei universitate să pe ceilalți doi fii Ștefan și Nicolae, re învățătură și cataractul Rinului și ita prin Württemberg — locuri, oameni năravuri pe care numai un studiu a- nănușit le-ar pune în adevărata lor mină și ar da analizei acea strălucire care călătoria lui Golescu o iradiază astăzi, după trecere de un veac.

Ceeace n'a fost nici în gândul nici în ițloacele noastre. Cât am socotit să prim- m acest prilej de sărbătoare pentru a ninti de numele și de fapta unui mare riitor pentru că logofătul Dînicu Gole- , el, toate criticile și cuvântările de vorabile pentru Patria sa, le făcea din- rul de îndreptare, pentru că această în- eptare i se datorește în mare parte și i și pentru că mai presus de toate, în- marea călătoriei alcătuită acum un ac, este o carte de actualitate — și e- dent nu prin latura ei documentară, t prin acele însușiri pururi actuale ale tei.

Carte de nemiloasă critică socială, me- rial al unui suflet virgin în care im- esile stau încrustate cu aderența filde- lui în abanos, tezaur de curiozități lin- stice ale unei limbi literare nescosă drumurile apusului, muzeu pitoresc al lui arhaism la răseruce, ciudat aliaj antic și modern, „Insemnarea călătora- și logofătului Dînicu Golescu, este rrită unei tinereți permanente. Pentru că permanent și tânăr a fost când lumea ceeace a pornit din inimă.

PERPESCIUS

Portrete străine

René Crevel. („Mon corps et moi“ roman

Marasmul, „izvor“ de inspirație, cade or în farsă, în bombastic și în imper- iență. Exuberanța de solitare vanități, și scapă de ascemenea păcat nici la Rous- au, La Crevel, om din zilele noastre, ei cu o decuplată sfidare se distramă, și în confidențe și vibrații, ori cum, de zoliu, ei în febrilități. Intre flectarele acerității, o punte se poate peste spații epoci întinde, dar prins de lacustre ve- tații, pestilente, sufletul celui de azi, complace în afecții, ifose și stridențe. Crevel, dizolvat ca o figurină geome- că de vicii în corosiv, se reface, buzat, inteligent și agresiv, pentru a culege, scormoniri de unghii epileptice, nu și ce petale răvășite, ale idilelor lui, nd rahitice, când opulente. Jactanța vârstnicului se acordă bine, la el, cu nbolul impotenței și cu nesatisfăcutele pofte. Ne desgustă uimitor de neaș- ptat.

Nici-o mărturisire, firește, nu irită în tă, singura destăinuire de cotidian, în ață, fiind insuportabilă și lipsită de dis- epție. Dar ostentația divorțată de spri-

jinul tăriei, ne dă nostalgia fânaței, iaso- niiei și a botului umed de vacă.

La douăzeci de ani, (ne pare), nu-i în- drăzneț să-ți desparți de trup, făptura?

E supărătoare o delimitare de aceasta, când nici adâncul nu te atinge de curba teoremei lui Spiroza și nici măcar scolas- tica psihologilor confinate, de inutilul logician Bourget. Gatismul juvenil, cere- bralitatea cu deget la tâmplă, scama, zdreanța, trifurcatul artificiei și scârba insomniei, nu iartă, domnule, chiar sin- cer, dar în nestare de-a te vădi ca atare, dezertarea dunitate din păpuris, și tris- tele-ți organe.

Invinovătesc, așa dar, pe tânărul fran- cez, nu de fronda, ci de nătăngie Saint- Guy, de sărăcăcitură în fibre, de atrofii în cadre, de poze în atrofii, de căderi ce au's nici „sumbre“, nici „regale“, ci pur și simplu, gna-gna-gna.

„C'était, je crois, durant l'été 1914.“ — Așa începe romanul. De ar fi început la 1500, cocorul de împurități neinspirate, același era. Hipertrofie, stercorar și pre- stidigație. Ironia sănătății noastre cere, scurt, în cuprinsul unei suferințe, mai mult de cât oglinzi dispuse circular pen- tru exhibiții lubrifiante și, cu hazardul pierici în însăși, porumcește arme de oțel pe roșiile panoplii, și de acolo, le vrea coborâte viteză în arena durerilor mân- dre. Memorii ale călugărului din vechiul schit, ne vor folosi, astfel, oricât de săl- batec despărțite de angrenajul mirenelor noastre plasmă, de vor prinde în urzeala lor monahală: un bob de tămâie și altul de văjăietoare desuădejde.

Deprimarea lui Crevel se pulverizează doar peste afecții și, de sunt au bă a- cesteia stângăci de exprimare numai, in- diferența lectorului rămâne aceeași, ne- având el să se întrebe ce resort lipsește desgustului, pentru ca, deasupra mievru- lui punctat pe pielea de broască, să a- jungă până la urlatul anatemei și la pu- terile profeției.

Editura înfațisează sub pecetia Kra, pe acest Crevel trist în tricou și zadarnic în cuțele frunții, alături de un Sagitar, amintind, păgân, robust și precis, un stih de revenire totuși de cântă și de reculea- să spovedanie: „.... d'avoir été pendant des semaines, hélas des jours, hélas, leur semblable de laine et de stupidité...“ Henri de Régnier ne depărtează, solemn, de trepidăția dezarticulatului și ne cu- fundă, fără sdrucen, în miezul de ecouri al nopții.

ELENA PROTOPODESCU

CĂRȚI PRIMITE

ION DONGOROZI: Socoteli greșite... ed. „Scrisul românesc“, Caiova, 1926.

ALEXANDRU LUPEANU-MELIN: La piatra libertății, cuvânt festiv rostit la serbările naționale de pe Câmpia Liber- tății dela Blaj, în 15 Maiu 1926, „tip. Da- cia Traian“, Sibiu, 1926.

CAROL DRIMER: Ecclesiast (Cohel- leth) trd. din ebraică, Iași, 1926.

DESCHIDEREA TEATRULUI NAȚIONAL

S'a format un fel de deprindere, care are mai mult caracter monden, să se creadă, că începerea unei stagiuni tea- trale, ori deschiderea unui teatru ar fi evenimente culturale și artistice, înțe- sate și de element pur estetic și de toată pregătirea până la rigidă solemnitate.

Ca orice deprindere și aceasta s'a des- fășurat ușoară, dar nepilotată de control, și i ales de auto-control.

Un început e în genere înfășurat în timiditate. Iar un început cu solemnitate e o avântare, căreia-i lipsește tocmai si- garanța primului control.

Poate, de aceea deschiderea stagiunii Teatrului Național a fost apreciată pe făgașul unor stângăcii.

Ceeace însă trebuia adus din punct de vedere al pietății față de trecut și al o- magiului pentru începutul de răvnă al teatrului românesc, s'a adus.

Directorul teatrului Național, d. Minu- lescu a început seria reprezentărilor cu două piese clasice (ca repertoriu națio- nal) și amândouă ale scriitorului, care a izbutit să deschidă drumuri, Vasile A- lecsandri.

Dar a mai făcut un lucru bun d. Minu- lescu. A incredințat într'o piesă roluri, aceluși seniori artiști, cari le-au creiat, când piesa a fost jucată întâia oară.

Maestrul Nottara și distinsul artist Pe- trescu și-au jucat în 1926 rolurile pe care le-au susținut cu entuziasmul tinereții, în 1884.

Așa că din acest punct de vedere des- chiderea stagiunii teatrului Național a însemnat o manifestare de documentare istorică, de necesară legătură cu trecutul și deci de afirmare a tradiției. Era hotărât necesară aceasta, întrucât, teatrului Național i se atribue un rol covârșitor de școală, de educator național și artis- tic.

În ce condiții s'a realizat omagiul față de trecut, e altă chestiune.

Mai întâi, la Teatrele noastre, nu tre- buie să se spună versuri. Artiștii nu știu, nu pot să le spună. Afară de 2—3, — pe cari-i vom numi altădată, ceilalți sunt în conflict și cu simțul muzical și cu rit- mul și cu elanul versului.

În al doilea rând, par'că se aduce mai ales omagiu trecutului și se dă caracter de mai impozantă documentare istorică, dacă nu se amestecă fantaia modernă, cu balet foarte puțin pregătit.

Și în al treilea rând, nu s'a ținut seamă că nu numai Alexandri a fost scriito- rul căruia să i se datorească începutul teatrului modern, dacă s'a căutat oarecum prea mult documentarea istorică.

Fântâna Blanduziei s'a jucat cu antren, dar s'au schilodit versurile.

Piatra din casă, a fost însă foarte bine jucată.

Și acum, că Rubiconul a fost trecut, așteptăm piesele de rezistență, munca disciplinată a artiștilor, montarea impres- ionantă și Teatrul Național scutit de o prea tristă rigiditate.

INTERIM

Buletin bibliografic săptămânal *)

de AL.-SADI IONESCU

087. 1 LITERATURA PENTRU TINERIME.

Artolomeiu (Preot C. Gh.). — Daruri pentru cei mici. Focșani, Editura cercului de copii **Prietenii Domnului**, 1926, 33 p. Lei 5.

2 RELIGIE. TEOLOGIE.

Pașcă (Radu). — Călăuza cercătorului. Biblii pentru Toți doritorii a studii Sf. Scriptură. Arad, Editura **Farul Mântuirii**, 1926, 112 p. Fig.

Tecla (Schimonahia). — Acaftistul și viața sfintei Tecla întâia mucenică și întocmai cu apostolii. Neamțu, (Tip. **Sfintei Monastiri Neamțu**), 1926, 64 p. Fig.

Popa (Ieromonahul Costandi). — Carte de Sufler folositoare. Dată în tipar... 1894 și acum a doua oară... de fiul său Ieromonahul Ironim Popa cu ceva adaos. Neamțu, (Tip. **Sfintei Monastiri Neamțu**), 1926, 64 p. Lei 6.

Popescu (Monahul Paisie). — Rugăciune de dimineață și de toate zilele către prea sfânta Născătoare de Dumnezeu în care este paraclisul Maicei Domnului și rugăciunile spre somn. Neamțu, (Tip. **Sf. M-tire Neamțu**), [1926], 192 p. Fig.

Ristescu (Dr. Gr.). — Pentru învierea entuziasmului pastoral. Sibiu, (Tip. **Școlii Militare**), 1926, 61 p. Lei 30.

Documentele de seamă ale statusului romano-catolic din Ardeal luate din istoria dreptului și publicate de consiliul lui dirigent. Cluj, (Tip. **Minerva**), 1926, 47 p.

31 STATISTICĂ.

Popescu (Dr. L.). — Le commerce extérieur de la Roumanie avant et après la guerre mondiale. Bucarest, **Institut économique roumain**, 1926, 19 p. Hartă, diagrame.

Statistica agricolă pentru anul 1925. Partea II. Producțiunea agricolă. Production agricole de la Roumanie pour l'année 1925. II partie. București, (Impr. **Statului**), 1926, 124 p. (Ministerul Agriculturii și Domeniilor).

33 ECONOMIE POLITICĂ.

Ministerul Muncii, Cooperăției și Asigurărilor sociale. Direcția de Studii și Statistică. — Convențiile colective de muncă din 1925. București, (Tip. **Eminescu**), 1926, 467 p.

Ministerul Muncii, Cooperăției și Asigurărilor sociale. Direcția de studii și statistică. — Mișcarea salariilor în anul 1925. București, (Tip. **Eminescu**), 1926, 272 p. Diagrame.

Ministerul Muncii, Cooperăției și Asigurărilor sociale. Direcția de studii și statistică. Proiectele de convenții și recomandările adoptate de conferințele internaționale ale muncii dela 1919—1926. București, (Tip. **Curierul Judiciar**), 1926, IV + 315 p.

37 ÎNVĂȚĂMÂNT. PEDAGOGIE.

Erriere (Ad.). — Școala activă. Vol. II. Principii și aplicații. Traducere de I. G. Marinescu și Al. Marinescu. Câmpulung-Muscel, **Gh. N. Vlădescu și Fiul**, 1926, 175 p. Lei 50.

Olovan (Ștefan). — Metoda proiectării faptelor. Studiu metodologic original. Craiova (Tip. **Scritul Românesc**), 1926, 104 p. Lei 70.

Hiriță (Preotul Mihail I.). — Anuarul Seminarului Teologic „Neogoe Vodă” din Curtea de Argeș pe anul școlar 1924—1925 și 1925—1926. Pitești, (Tip.

Transilvania, J. J. Șreier), 1926, 143 p. + 2 tabele.

b). **Manuale didactice pentru învățământul secundar.**

Scheffer János. — Katholikus egyháztörténelem. Közép és polgári iskolák részére. II Javitott kiadás. Cluj, Kiadja: Nyom **Minerva**, 1926, 127 p.

38 COMERȚ. TRANSPORT.

Annuaire du Commerce Français en Roumanie. Edition 1926. Bucarest, Edité par l'**Office commercial français**, [1926], XXXIX + 160 p. Fig. Lei 160.

5 ȘTIINȚE PURE.

Butescu (Ing. D.). — Analyse de l'eau minérale de Cheea (Prahova). Bucarest, **Société roumaine des sciences**, 1926, 7 p.

Georgeacopol (E.). — Darstellung von Violanthronfarbstoffen aus Naphthofluorenone. Bucarest, **Société de roumaine des sciences**, 1926, 18 p.

Stoopoe (A.). — La préparation du bioxyde de manganèse colloïdal par réduction de la solution de permanganate de potassium avec de gaz organiques réducteurs (1). La réduction avec l'éthylène. Bucarest, **Société roumaine des sciences**, 1926, 5 p. Fig.

Stoopoe (A.). — Sur l'énergie de liaison de quelques radicaux organiques en contradiction apparente avec la théorie de l'affinité variable, la structure du dialkylméthyle et du benzyle. Bucarest, **Société roumaine des sciences**, 1926, 5 p.

Krejci (K.). — Elemente de stratigrafie pentru inginerii schelelor petrolifere. București, **Steaua-Română**, 1926, 22 p. + 2 tabele.

Petrascheck (Dr. W.). — Über Beziehungen zwischen Erdöllagerstätten und dem Nebengestein. Bucarest, (Buchdruck. **Socec & Comp.**), 1926, 6 p.

61 MEDICINĂ. FARMACIE. MEDICINĂ VETERINARĂ.

Vicol (Général Dr.) et Dr. **Michăilescu**. La Roumanie balnéaire et climatique. Bucarest, Edité par le **Ministère de la Santé et de la Prévoyance sociale**, 1926, 31 p. + hartă.

Volanschi (A.). — Burueni de leac. București, **Cartea Românească**, [1926], 32 p. Fig. Lei 4. (Cunostințe folositoare Seria B. Sfaturi pentru gospodari No. 45).

Teodoru (Dr. V.). — Primul ajutor medical în accidente, boli repezi și boli molipsitoare cu mijloace la îndemâna fiecăruia. Ediția V. București, **Cartea Românească**, [1926], 148 p. Fig. Lei 40.

Crainiceanu (Al.). — Tratamentul insuficienței ovariene prin doze mari de Calciu. București, (Tip. **Eminescu**), 1926, 16 p.

63 ȘTIINȚE AGRICOLE.

Chirițescu-Arva (Dr. M.). — Importanța experiențelor pentru agricultură. (Conferință ținută în Ianuarie 1926 la Casa centrală a împrietăririi). București, Editată de **Ministerul Agriculturii și Domeniilor**, 1926, 42 p. Fig.

Enescu (I.) și I. **Colțescu**. — Compoziția strugurilor și a vinurilor din recolta 1923. Cu colaborarea chimiștilor experți: Eftimie Colțescu, Ju-

liette Gonta și Virginia Nichitovici. București, **Ministerul Agriculturii și Domeniilor**, 1926, 20 p. + 1 tabelă.

Ionescu (Ion I.). — Contribuțiuni la studiul rasei calului pur sânge englez în România. București, (Tip. **Bucovina**), 1926, 87 p. + 2 tabele. Grafice.

Stamatelache (D.). — Creșterea albinelor la fermele și pepinierele Statului. București, **Ministerul Agriculturii și Domeniilor**, 1926, 32 p. + 4 pl. Fig.

7 ARTE.

[Imre Lajos]. — Zengien hálaének! Enekeskönyv. Kolozsvár, Az **Ifjú Erdély** kiadása, 1926, 63 p. (Élőkönyvek 5).

8 LITERATURĂ.

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ.

c) Proză.

(Roman. Nuvelă. Etc.).

Sanielevici (H.). — Familia Lowton. București, **Adeverul**, [1926], 71 p. Lei 6. (Biblioteca Dimineața No. 66).

II. LITERATURĂ STRĂINĂ.

Borbély Istvan Dr. — Jókai: Bálványosvár. Regényismertetés. Cluj, Nyom **Minerva** kiadása, 1926, 15 p. Lei 5. (Irodalmi kis könyvtár 3. szám).

III. LITERATURĂ STRĂINĂ TRADUSĂ.

Päivarinta (Pietrari). — Nuvele finlandeze. Traducere de O. Pursch. București, **Cartea Românească**, [1926], 104 p. Lei 9. (Biblioteca Minerva 122—122 a.).

Dumas-Tatăl (Alexandru). — Maistrul Adam Calabrezul. După o traducere veche, prelucrată de M. S. București, **Cartea Românească**, [1926], 128 p. Lei 9. (Biblioteca Minerva, 106—106 a.).

Maupassant (Guy de). — Strigăt de alarmă. În românește de G. Niculescu-Varone. București, **Cartea Românească**, [1926], 116 p. Lei 9. (Biblioteca Minerva 156—156 a.).

Ouida. — O frunză în vijelie. Traducere de Vasile Sadoveanu. București, **Cartea Românească**, [1926], 91 p. Lei 6. (Biblioteca Minerva 123).

Pirandello (Luigi). — Livretul roșu. Nuvele. În românește de Victor Rodan. București, **Adeverul**, [1926], 71 p. Lei 6. (Biblioteca Dimineața No. 65).

9 ISTORIE. BIOGRAFIE.

a) Războiul României 1916—1918

(Istorie, Memori, Impresii, etc.)

Eroilor învățători, doljeni omagiu. Editat de **Asociația învățătorilor din Dolj**, 1926, 180 p. + 3 pl. Fig.

b) BIOGRAFIE.

Ștefănescu-Drăgănești (Maiorul). — Săptămâna patimilor mele... 1926. București, (Tip. **România Mare**), 1926, 16 p. + 1 pl. Lei 10.

91 GEOGRAFIE.

Găvănescu (General C.). — Ocolul pământului în șapte luni și o zi. Călătorie făcută cu A. S. R. Principele Carol fostul Moștenitor al Tronului. Vol. V. Japonia A. Turnu-Severin, (Tip. **Ramuri**), [1926], 228 p. + LXXV pl. Fig., hartă. Lei 160.

Nagy Péter. — Ó, kedves Kolozsvár!... Reményik Sándor bevezető sarai-val. Berlin, Verlag **Ludwig Voggenreiter** (Nyom **Minerva**, Cluj), 1926, 176 p. Fig. Ilustrație de István Tóth.

Preda (Dr. G.). — Impresia dintr'o călătorie în Orient. Egiptul, Alexandria, Cairo și împrejurimile; Luxorul, Asuanul, Theba; Necropolele faraonilor. Cluj, (Tip. **Viața**), 1926, 19 p.

*) A se vedea tabloul clasificățiunii cimate în numărul 1.

E C O U R I

DELA UNIVERSITATEA „COASTA DE ARGINT“ (BALCIC) PRELEGERILE D-LUI ION MARIN SADOVEANU.

I

Prima prelegere: Sfântul Francisc din Assisi

Prilejul celei de a șapte sutea aniversări de la moartea sfântului Francisc, din anul acesta, l-a făcut pe conferențiarul Ion Marin Sadoveanu, să-i închine „Sărăcuțului” din Assisi prima sa prelegere, franciscanismul fiind astăzi una din laturile problematicele noastre contemporane.

În fața unei săli pline, d. Sadoveanu a vorbit inspirat, dând o oră înmuiată în poezie auditorului său, urmând pas cu pas viața eroică și sfântă a lui Francisc pe care o raporta neîncetat atât vremei sale cât și vremurilor noastre, ca înfruntare. Ni s'a desprins un sfânt Francisc poet, mai înainte de toate poet al naturii, purificator al unui sentiment cardinal, cu care se va împărtăși omenirea până astăzi. Criticul și scriitorul din d. Ion Marin Sadoveanu și-au dat mâna, pentru a da auditorului o sinteză luminoasă și impresionantă din viața și învățătura sfântului din Assisi și pentru a provoca într'un anumit fel, o putere făcută deopotrivă din poezie și credință: În concluzie, d. Sadoveanu a arătat importanța franciscanismului astăzi, ca stare de spirit reînscut, dându-i importanța uneia din laturile caracteristice ale tendințelor Europei contemporane.

A doua prelegere: Tehnica poeziei dramatice

II

A doua problemă a spiritului de astăzi, d. I. M. Sadoveanu s'a oprit să o analizeze într'un domeniu de specialitate: a ceta al poeziei dramatice. După un scurt dar foarte clar istoric al poeziei acesteia, tratat într'un mod cu totul personal, care făcea să izvorască drama de la începutul nebuloz dar pasionat al dramei magice, conferențiarul abordează problema tehnicii în dramă de îndată ce apare în drama organizată, și luminând-o și interpretând-o în marile ei popasuri, o face înțeleasă și urmărită cu încordare de numerosul său auditoriu.

Firește recapitularea aceasta a tehnicii dramei de pretutindeni a fost făcută pentru a da un cât mai accentuat relief reformei moderne, intențiilor și mai ales în parte — realizărilor ei. S'au lămurit străduințele dramei expresioniste și s'au analizat în cele din urmă ceace s'a izbutit de câteva mari personalități, în primul rând de către Luigi Pirandello. Prefacerea și topirea în tipare tangibile a celor două elemente timp și spațiu, care au întovărașit întotdeauna drama cu material de construcție, dar care abia sub mâna modernilor se încearcă să joace un rol de expresivitate s'au lămurit ca elemente și tendințe ale problematicele spiritului contemporan. Un paragraf izolat dar totuși bine precizat a fost în concluzie, închinat lui Bernard Shaw și tehnicii sale dramatice.

III

A treia prelegere: Orient și Occident

O ochire largă, cu incursiuni în religie, politică și artă ne-a dat d. Sadoveanu, încercând de-a lungul ei să precizeze procesul de influență a spiritului extremului orient — în special indian — asupra vieții Europei de azi.

Inceputurile timide dela sfârșitul veacului trecut din care s'a desprins impresionant un destin tragic și o experiență, aceea a lui Amiel dizolvat în bună parte de filozofia orientală, — se precizează și iau amploare după hiatul adânc al războiului care lasă în urma sa dezorientarea. După pozitivismul veacului al XIX, un nou val de romantism ia cu asalt spiritul european. „Orientalizarea” de astăzi, d. Sadoveanu o întregăște în această undă romantică. Analizează timpuria și importanta înfruntare literară, care pregătește influența mai largă din urmă, și anume: circulația și prestigiul scriitorilor ruși. Apoi, se explică sufletul Asiei, în fundamentalele lui, schițându-se silueta preoților acestui suflet: Rabindranath Tagore, și militant european, contele Herman-von Keyserling cu școala sa de înțelepciune dela Darmstadt. D. Sadoveanu precizează în cele din urmă rolul important jucat de Germania în împărțirea Europei cu acest spirit oriental. Fără a trage concluzii, conferențiarul face numai sensibil prin ample mijloace de sugestie, publicului său existența acestui spirit ca o altă latură caracteristică a epocii noastre.

PUBLICAȚII

□ În cursul luni Septembrie va reapare „Sburătorul” cu colaborarea d-lor Eugen Lovinescu, G. Brăescu, Hortensiu Papadat-Bengescu, Perpessicius, Camil Petrescu, F. Aderca, F. Nichita, Ticu Archip, Sanda Movilă, Pompiliu Constantinescu, etc.

□ În bib. „Semănătorul” de la Arad va apare volumul de poezii „Srtofe pentru veacul meu” de d. Const. Goran.

O POEMĂ ÎN PROZĂ

În „Adevărul literar și artistic” (VII, 296) din 22 August, d. Tudor Arghezi subserie o admirabilă poemă în proză în care rusticitatea virgiliană e filtrată prin sufletul unui diabolic poet modern:

Construite din caucic vulcanizat, linoleum și păr de saltele, combinate, bivolițele au rămas credincioase formelor primitive și abrutizate ale naturii, pe aceeași linie estetică întărită cu crocodilul, cu hipopotamul și cu girafa. Eleg și botos, capul poartă simple coarne boante ornamentale inutile de geamantan. Bivolul necăjit are furia deraiată a locomotivei și lovește cu fruntea, cum ar lovi un car cu roțile dindărăt. El se supără fără motiv și pornește de vale ca un bolovan, nu știe unde, de-a fuga, o bucată de vreme, cu abdomenul umflat în corsetul coastelor dilatate și dacă nimic nu i-a ieșit subit înainte, nici stânca, nici zidul în care să-și sfârșim, doborât energia, el se oprește dela sine, ridică în aer coada și stă. Apoi face trei zile drumul înapoi, se duce acasă și doarme, movilă nevinovată și naivă. Preferința lui adevărată nu e muntele reumatic, incolăcit de ceață și plouat cu plictis măruntel; pasiunea bivolului este șesul fierbinte, cu abcese adânci, cu furuncule imense, în puroiul cărora gras, făptura lui dogorită poate să alunece și să dispară vaginal, până la coarne.

Vacile, blonde, ruginii și negricioase, sunt o turmă de principese. Pasul copitelor dinainte are o molicine feminină grațioasă și ugerul frăgezimea curată a obrajiilor și urechilor unei fetișcanne cu șorțul alb. Coarnezle ondulate lin, desfăcute ca o arculadă sau apropiate în paranteză, cresc elegant pe fruntea blajină, deasupra ochilor de catifea. Pe umerii uneia spânzură un șal de mătase cărămizie. Spinarea celorlalte este învălțată de capriciul miraculos al

naturii cu o dantelă crepusculară. Fiecare vacă aduce din munte o cofă cu lapte cald, mătza esențială a florilor, sucuri și mireme, pe care le culege concentrate albina, priate boturi de atlas și coarne de chihlimbar.

La crele 7, vitele satului au intrat în coșare. Mâna gospodinei s'a strecurat sub uger și vaca-și desface și ea prieteneste degitele cu lapte și-și lasă mâna țâțelor albă în mâna stăpânii, ca să i-o strângă dulce.

Oale de pământ smălțuite trec drumul la vecini, pline cu opal lichid. O batistă a căzut din aer: un porumbiel. O frânghie de rufe albe s'a rupt în cer și a căzut pe casă: un stol de porumbiei. Toate viețile s'au adunat la vatră și 'n dreptul munților albastriți se desface sulul de fum alburii al focurilor aprinse.

În cuptorul dintre piscuri, din fund, a intrat azima de aur și cuptorul s'a închis. Pâinea soarelui caldă va fi mâine dimineață coaptă.

„VIEȚA NOUĂ”

Vorbind redactorului ziarului „Rampa” într'un substanțial interviu, d. Tudor Vianu, aduce un binemeritat omagiu revistei „Viața Nouă” și personalității directorului ei d. O. Densușianu. În urmă vorbește de aspectele actuale ale literaturii noastre:

Primul cerc literar cu care am luat contact și prima revistă la care am avut un rost mai activ, a fost cercul literar al d-lui Ovid Densușianu și revista sa, astăzi dispărută, „Viața Nouă”.

Imprejurări ulterioare au vrut ca drumurile mele să se despartă de acelea pe care d. Ovid Densușianu a mers până la urmă aproape neînsoțit, dar și astăzi păstrez amintirea reconfortantă a caracterului integru al învățătorului desăvârșit, a omului cu o viață de înaltă spiritualitate care este profesorul de filologie romanică dela Universitatea din București. Am publicat în „Viața Nouă” versuri parnasiane, între 1915 și 1918; nu le-am mai recitit de atunci niciodată dar tinerescul meu zel poetic, abătut de atunci către studiu și teorie, mi-a lăsat în conștiință un punct nevralgic care până la urmă cred că mă va reîntoarce către producția literară.

La „Viața Nouă” am învățat însă mai mult decât am publicat. Am deprins acolo interesul activ pentru manifestările spiritului modern, pe care nu l-am mai putut nici odată privi cu acel pedantism arhaizant care mă uimește în alte cercuri. Am mai contemplat acolo exemplul unei discipline intelectuale împerechiată cu o normă selectă de viață, care trebuie să fi intrat într'o măsură oarecare în repulsiunea pe care imi permit s'o mărturisesc, pentru toate exagerările firei boeme, cu caracteru-i antisocial și foarte curios oscilantă între deprimarea ușoară și iubirea vâlvei indiscrete în jurul propriului nume. Se știe că de aceste defecte viața noastră literară nu este cu totul străină.

Iată: Avem mai întâi un tineret care ocupă cantitativ cel puțin trei pătrimi din întinderea scrisului românesc. Acest tineret face poezie lirică, notează sonorități agreabile și imagini interesante și dovedește în genere talent. Este cunoscut însă că talentul nu este chiar o piatră prețioasă — de oarece este destul de răspândit, iar la popoarele meridionale alcătuiește o trăsătură a caracterului național. Ceace nu constat în suficientă măsură la tinerii noștri scriitori este sentimentul adâncului tragic al existenței și felul de a înțelege viața ca o dificultă și redutabilă problemă.

Mă bucur de aceea îndoit acolo unde îl găsesc.

Redactor PERPESSICIUS